

©Apipedagogika® 2025

Mednarodna konferenca - Zbornik

Zavod za razvoj empatije
in ustvarjalnosti Eneja

Sofinancira
Evropska unija

Mednarodna konferenca "Apipedagogika[®] 2025"

Zbornik

Urednica Nina Ilič

Oblikovanje Nina Ilič

Pregled in lektoriranje Urška Ilič

Organizator konference Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja

Založnik Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja

Zanj Urška Ilič

Izid Ljubljana, 3. junij 2025

Naklada pdf, online

© Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja

Vse pravice pridržane.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](https://cobiss.si)-ID [238150403](https://cobiss.si/238150403)

ISBN 978-961-96183-9-4 (PDF)

Apipedagogy 2025

22 April

08.00 - 08.50 a.m

**Registration to the Conference and
Virtual Coffee with Honey**

Time frame for testing screen sharing

12.05 - 12.25 p.m

**Apipedagogy in kindergarten: "Daily
routine through Apipedagogy -
Štefica Zbodulja (Slovenia)**

Šentvid Kindergarten Ljubljana

08.50 - 9.00 a.m

**Opening Greetings: "Bee in
Ljubljana" - Maruška Markovčič**

City of Ljubljana
Bee Path Cities Network

12.25 - 12.55 p.m

**Apipedagogy in kindergarten
"Apitherapy in kindergarten: its
impact on child' development
through a case study" - Mateja
Jezernik (Slovenia)**

Vransko-Tabor Kindergarten

9.00 - 9.45 a.m

**Opening Panel Keynote:
"Apipedagogy" - Nina Ilič (Slovenia)**

APIS RETIS Network of API Kindergartens
and Schools

13.40 - 14.10 p.m

**Apipedagogy in Preschool Children
"Introducing the API project in
Erasmus+ Slovenia" - Sunčica
Šanta-Hanžeković (Croatia)**

Tratinčica Kindergarten

9.45 - 10.30 a.m

**Panel Discussion: "EduHive through
Apipedagogy in Slovenia" - Metka
Krajnc Sevšek (Slovenia)**

Gymnasium Celje - Center, with students:
Kaja Amon, Naja Gruber, Ema Kuralt, Neža
Malovšek, Lara Pikl and Živa Žujič

14.10 - 14.30 p.m

**Apipedagogy in Preschool Children
"Api kindergarten and graphics" -
Urša Zorec (Slovenia)**

Mladi rod Kindergarten Ljubljana

10.40 - 11.35 a.m

**Panel Video Discussion: "EduHive
through Apipedagogy in Italy" -
Federica Curro (Italy)**

I.I.S. Leonardo da Vinci-Ripamonti, with students:
Hume Abiba, Benedetta Zanardelli, Nicolas Cairolì,
Zeno Finzi, Tharusha Kahaduwa and Gioele Cassina

14.30 - 14.50 p.m

**Secondary School: "Beekeeping in
Diaries, Letters, and Literary
Works" - Tanja Schleis (Croatia)**

A.G. Matoš Gymnasium Đakovo

11.35 - 12.05 a.m

**Bee Education for Elderly - Grazyna
Burdzy (Poland)**

Fundacja Na Dziko

14.50 - 15.10 p.m

**Apipedagogy in Preschool Children:
"Exploring the rules of good
behavior in early childhood" -
Tadeja Kosec Ostanek (Slovenia)**

Ledina Kindergarten

More Info

<https://apisretis.wixsite.com/apipedagogy-2025>

Vsebina

Prispevki

<i>Nina Ilič</i>	Uvodne besede o večjezičnem zborniku in mednarodni konferenci Apipedagogy 2025 (Apipedagogika 2025)
<i>Maruška Markovčič</i>	Beekeeping in Ljubljana
<i>Nina Ilič</i>	Apipedagogika
<i>Metka Krajnc Sevšek</i>	EduHive: Učni čebelnjak kot prostor za vzgojo v vrednotah z metodo Apipedagogike
<i>Federica Currò</i>	Il ronzio dell'educazione: come le api ci insegnano a stare insieme
<i>Grażyna Burdzy</i>	Educating Seniors About Bees: Biodiversity and Well-being Through Apitherapy and Environmental Engagement

<i>Štefica Zbodulja</i>	Dnevna rutina skozi Apipedagogiko
<i>Mateja Jezernik</i>	Apiterapija v vrtcu: vpliv na otrokov razvoj skozi študijo primera
<i>Sunčica Šanta - Hanžeković</i>	Apipedagogija kod predšolske djece – „Upoznavanje projekta API vrtić, Erasmus + Slovenija“
<i>Urša Zorec</i>	API vrtec in grafika
<i>Tanja Schleis</i>	Beekeeping in diaries, letters, and literary works
<i>Tadeja Kosec Ostanek</i>	Spoznavanje pravil lepega vedenja v predšolskem obdobju v povezavi s sobivanjem z živimi bitji in naravo

Uvodne besede o večjezičnem zborniku in mednarodni konferenci Apipedagogy 2025 (Apipedagogika 2025)

Nina Ilič, predsednica konference

Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja
Slovenija

Mednarodna konferenca Apipedagogika 2025 predstavlja pomemben mejnik v razvoju sodobnih in inovativnih pedagoških pristopov, ki združujejo naravoslovne, družboslovne ter vzgojno-izobraževalne vsebine z načeli trajnostnega razvoja in celostnega pristopa k razvoju otrok. Apipedagogika, kot izvirna in interdisciplinarna praksa, povezuje elemente čebelarstva, apiterapije, biodiverzitete, hortikulture, okoljske pismenosti ter človekovih pravic v enoten vzgojno-izobraževalni okvir, ki gradi na vrednotah empatije, odgovornosti, ustvarjalnosti in spoštovanja do življenja.

Zbornik, ki je pred vami, prinaša zbrane strokovne in znanstvene prispevke avtoric in avtorjev iz štirih evropskih držav, ki delujejo na različnih področjih izobraževanja, raziskovanja in prakse. Mednarodna sestava prispevkov potrjuje širino in aktualnost teme, obenem pa ponuja raznolik nabor pogledov, metod in pedagoških rešitev, ki bogatijo področje Apipedagogike.

Posebnost tega zbornika je njegova **večjezičnost** – celotni prispevki so zapisani v maternih jezikih posameznih avtoric (*z izjemo uvodne predstavitve Čebelje poti Ljubljana, ki zaradi mednarodne perspektive in povezovanja zapisana v angleškem jeziku*), povzetki pa so objavljeni v **angleškem jeziku**, kar omogoča širšo dostopnost in vključevanje v mednarodni strokovni prostor. Tako zbornik ne odraža le vsebinske, temveč tudi jezikovno in kulturno raznolikost, ki je značilna za sodobne vzgojno-izobraževalne izzive in pristope.

Konferenca in zbornik sta rezultat predanega sodelovanja strokovnjakov, raziskovalcev in praktikov, ki verjamejo v moč povezovanja znanja, narave in človeka. Iskrena zahvala gre vsem avtorjem prispevkov, recenzentom, članom organizacijskega odbora in vsem, ki so pripomogli k uspešni izvedbi dogodka in pripravi tega zbornika.

Za dodatne informacije o konferenci, programskih vsebinah, sodelujočih avtoricah in razširjenem gradivu vabljeni k obisku uradne spletne strani:

 <https://apisretis.wixsite.com/apipedagogy-2025>

Verjamemo, da bo zbornik služil kot dragocen vir navdiha, strokovne refleksije in spodbuda za nadaljnji razvoj, raziskovanje ter uvajanje Apipedagogike v različna vzgojno-izobraževalna okolja – v dobro otrok, narave in družbe.

Beekeeping in Ljubljana

Maruška Markovčič, founder of the Bee Path in Ljubljana

City of Ljubljana

Department of Environmental Protection

Section for Rural Development

Slovenia

The tradition of beekeeping in Ljubljana and its surroundings dates back to the time of the first prehistoric settlements. The name of the village Medno is even a derivative of the word *medovit* (honey). A beehive can be found on the oldest city sign of the former City Savings Bank Mestna hranilnica on Čopova Street in Ljubljana, which today houses MUZA – a museum, gallery and academy. As many as 3% of all Slovenian beekeepers work in the area of the Municipality of Ljubljana, managing more than 4,500 bee colonies. They are connected in five beekeeping societies (Barje, Ljubljana Moste-Polje, Tacen, Ljubljana and the Urban Beekeeper Society). In Ljubljana, we have been following the development of urban beekeeping since 2011, with a pioneer in this field – Cankarjev dom, the biggest cultural centre in Slovenia.

Honey produced in the area of the Municipality of Ljubljana is of exceptional quality. It is distinguished by its exceptional cleanliness, as pesticides and insecticides are not used in the city, let alone in public areas, and by its exceptional pollen diversity.

10 years ago, we at the Municipality of Ljubljana designed the Bee Path in Ljubljana. We opened it on 7th October 2015, as one of the activities as part of the celebration of the Ljubljana - European Green Capital in 2016. Initially, we established a tourist trail that connected content on the topic of cultural and natural heritage related to bees in the city. The trail soon outgrew these frameworks and became what it is today – a network that connects 46 different stakeholders from beekeepers, business organizations, and cultural institutions to interested individuals; an incubator for new development ideas related to beekeeping, biodiversity and food supply in the area of the Municipality of Ljubljana.

The project grew into the Bee in the City program, which combines various contents:

Swarm Shelter – In cooperation with the Ljubljana Fire Brigade, we have determined a protocol for collecting swarms – in the event that a citizen tracks down a swarm of bees, they should report this information to 112. With a reference, they report the place (street, house number, etc.) and location (on a tree, on the road, estimated height of the swarm, etc.) where the swarm is located. Regarding the location, the information center informs the nearest beekeeper on duty. He inspects the situation at the location and, if necessary, calls 112 to request assistance from firefighters (if the swarm is in an inaccessible place or at a very high altitude). The beekeeper provides appropriate care for the swarm and places it in a new hive with sterile combs and takes a sample. In cooperation with the Faculty of Veterinary University of Ljubljana, all collected swarms are examined. Once any suspicion of foulbrood is eliminated, they are returned to the beekeeper for care and use.

Late mowing and monitoring of wild pollinators – every year, we increase the area of public green spaces where we implement the late mowing program. Under the slogan “We will mow when the bees have fed themselves!” we mow the areas subject to late mowing only twice a year. The grass is mowed for the first time at the end of June or the beginning of July, left to lie for a few days so that the flower seeds fall off and are collected and removed. The procedure is repeated at the end of September. In this way, the biodiversity of green spaces in the city and the chances for the survival of wild pollinators are improved. Every year, we also monitor wild pollinators in these areas.

Tourist product – in cooperation with Ljubljana Tourism, we regularly conduct guided tours along the Bee Trail for domestic and foreign guests. Trained beekeeper guides take visitors around Ljubljana and show them all the locations related to beekeeping in the city, from Plečnik’s apiary in Trnovo to the beehives at Plečnik’s gymnasium in the city center. Visitors can also walk the path themselves using the map.

API Kindergarten – an integral part of the Bee Trail in Ljubljana, has been educating the youngest since the beginning. We first designed science and culture days for primary school children, and in collaboration with Nina Ilič from the Eneja Institute, we continued to develop the content of the API Kindergarten Pedagogical Program. In the 2020/2021 school year, we started a two-year pilot project, with the introduction of the API Kindergarten Pedagogical Program in the first five Ljubljana kindergartens in the first school year, and in an additional five in the 2021/2022 school year. Based on the experience gained during the implementation of the API Kindergarten Pedagogical Program in pilot kindergartens, a Handbook for Educators was also designed. We hope that with its help, the mentors of the API Kindergarten Pedagogical Program would gain an in-depth insight into the topic and that all kindergartens in Ljubljana and beyond would become API kindergartens in terms of thinking, feeling, and acting!

The Bee Path in Ljubljana crossed the borders of Slovenia in 2017, when it was recognized as a long-term practice by the URBACT program. Between 2018 and 2022, we transferred the Bee Path in Ljubljana to 9 EU cities as part of the URBAC III – Transfer Networks program, within the framework of the BeePathNet and BeePathNet-Reloaded projects. In 2022, we established the International Network of Bee Path Cities.

Due to all our efforts, the Beekeepers' Association of Slovenia declared the City of Ljubljana the most Bee-Friendly Municipality three times (2017, 2019, 2022).

In Ljubljana, we have placed the bee between biodiversity conservation and food self-sufficiency. Without bees and pollinators, there would be neither, and we would no longer exist. We pay great attention to educating the youngest in this area, as we believe that this is the only way we can preserve all three for ourselves and for posterity.

Interreg
CENTRAL EUROPE

Co-funded by
the European Union

CoFarm4Cities

**ČEBELA V
LJUBLJANI**
TO LET

Honey Day in centre of Ljubljana. Foto: Luka Dakskobler.

Virtual beehive for teaching the youngest. Photo Luka Dakskobler.

Exhibition about bees in the City Hall. Photo Luka Dakskobler.

Apipedagogika

Nina Ilič, avtorica in utemeljiteljica Apipedagogike

Mreža API vrtcev in šol APIS RETIS

Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja

Slovenija

Povzetek

Apipedagogy is an innovative pedagogical program, a new branch of education. It enjoys trademark protection and full copyright protection of the approach, activity and substantive validity, either in individual parts or as a whole.

The essential feature is the protected pedagogical-apitherapeutic approach, i.e. the implementation of apitherapy as part of pedagogical work at any location (apitherapy apiary, institution, association, etc.). It is used in kindergarten or organized care or school or as part of a kindergarten/school/organized group; an approach in which bee products enter the pedagogical process to achieve curricular goals in the form of structured or unstructured didactic elements, with simultaneous goals of strengthening resilience, exercising children's rights in the field of a healthy environment, supporting developmental problems, and the development of children themselves. The pedagogical-apitherapeutic approach focuses on supporting children or users of apitherapy to develop/maintain their potential. Apipedagogy is a professional program for education and upbringing that supports sustainable development, enhancing the concept of sustainable urban development.

Key words: Apipedagogy, education, children, didactic, innovation.

Strokovna izhodišča Apipedagogike

Apipedagogiko odlikuje poseben pristop, ki kot esenco vsebuje razvijanje empatije in ustvarjalnosti. Poglavitne vrednote so strokovnost, varnost in odgovornost. Pri pedagoškem delu je varnost vedno na prvem mestu, zasledujemo pa jo skozi profesionalno usposobljenost strokovnega kadra, ustrezne pedagoške in organizacijske priprave ter pozornostjo na otroke in razumevanje otrok in njihove razvojne faze.¹ (Ilič, 2023, str. 80)

V pričujočem prispevku predstavljam segmente, ki sestavljajo Apipedagogiko, apipedagoške programe, vertikalni in horizontalni razpon ter vlogo Mreže API vrtcev in šol APIS RETIS.

Segmenti Apipedagogike so: biodiverziteta, apiterapija, čebelarstvo, hortikultura, človekove pravice in temeljne svoboščine, pravila lepega vedenja v bližini čebel, varstvo okolja in API šola za starše. V vsakem šolskem letu prevladuje vnaprej določen segment (ali več njih v medsebojni povezavi) v obliki vnaprej določene metodologije in letnega programa.

Predstavitev segmentov in njihov pomen za razvoj otrok

Segment človekovih pravic in temeljnih svoboščin se umešča v vse programe od vrtca do srednje šole. Skozi ta segment nagovarjamo demokratične vrednote, dostojanstvo, sodelovanje in solidarnost. Poseben poudarek velja pripisati še vzgoji za preprečevanje medvrstniškega nasilja in radikalnega ekstremizma. Apipedagoški programi, ki v v polnosti sledijo temu segmentu, so *Varnost in odgovornost ob čebelnjaku* (vključno s podprogramom *Otrokom prijazen čebelnjak*), *Apipedagogika za razredno uro* in *Pravila lepega vedenja v bližini čebel*.

Segment biodiverzitete oz. biotske raznovrstnosti se umešča v vse programe od vrtca do srednje šole. V tem segmentu se najbolj osredotočamo na opraševalce, vso floro in favno, medkulturnost, trajnostno sobivanje z naravo ter zdrav način življenja in prehranjevanja. Posebno pozornost velja nameniti odgovornemu odnosu do narave ter spoštljivemu in odgovornemu odnosu v medsebojni interakciji. Apipedagoški programi, ki v v polnosti sledijo temu segmentu, so *Apiterapevtski tabor*, *Apipedagogika za razredno uro*, *API vrtec* in *Pravila lepega vedenja v bližini čebel*.

Segment čebelarstva se v ustrezni prilagojeni obliki lahko umešča v vse programe od vrtca do srednje šole in vključuje stik z živimi čebelami v različnih oblikah. Nagovarja predvsem razvoj empatije in ustvarjalnosti, trajnostno sobivanje z naravo, altruizem in trajnostni način življenja, Bee Lessons učne kartice. Posebno pozornost usmerja v socialno življenje čebel. V tem segmentu otroci ponotranjajo čebele kot dragoceni element narave in zdravega življenjskega okolja, razvijajo zdrave higienske navade ter socialne in komunikacijske veščine. Apipedagoški programi, ki v v polnosti sledijo temu segmentu, so *Apiterapevtski tabor*, *API vrtec*, *Apipedagogika za razredno uro*, *Varnost in odgovornost ob čebelnjaku* in *Pravila lepega vedenja v bližini čebel*.

Segment pravil lepega vedenja v bližini čebel se umešča v vse programe od vrtca do srednje šole. S pomočjo ustrezne didaktike otroci razvijajo empatijo in ustvarjalnost, varne in odgovorne življenske navade in veščine, ki jim služijo tako v vzgojnoizobraževalnem zavodu kot v družinskem okolju. Ta

segment vključuje predpisan protokol ukrepov za zagotavljanje varnosti in tudi konkretne smernice za ukrepanje v primeru čebeljega pika. Segment je hkrati tudi samostojen apipedagoški program. Pomembnost tega segmenta je moč prepoznati skozi kvalitetnejše sodelovanje s starši, kvaliteto življenja v vrtcu/šoli in tudi doma, priložnosti za sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki (lokalni čebelarji in apiterapevti), sodelovanje z Mestno občino Ljubljana ter Ministrstvom za vzgojo in izobraževanje. Apipedagoški program Pravila lepega vedenja v bližini čebel se umešča med ukrepe odgovornega čebelarjenja v mestu Mestne občine Ljubljana.

Segment apiterapije se umešča v vse programe od vrtca do srednje šole. Apipedagogika je inovativen pedagoški program zaradi segmenta apiterapije in pedagoško-apiterapevtskega pristopa, ki ga omogoča. Bistvo je v podpori zdravju in imunosti otrok v vrtcih in šolah ter pedagoško-apiterapevtski uporabi voska, medu, propolisa, matičnega mlečka in cvetnega prahu. Posebno pozornost velja usmerjati tudi na socialno življenje čebel, organizacijo api-delavnic, sodelovanje z apipedagoško usposobljenim apiterapevtom pri izvedbi medene masaže za otroke, aerosolne apiterapije itd. Osredotočiti se je potrebno na zdrav način življenja in zdravo prehrano. Ta segment koristi pri razvoju koncentracije in vztrajnosti pri dejavnostih, spodbuja domišljijo, spodbuja intelektualni razvoj, spodbuja motorični in duševni razvoj, podpira prosocialno rast in empatijo, pomaga pri razvoju govora, izpolnjuje čustvene potrebe itd. Apipedagoški programi, ki v polnosti sledijo temu segmentu, so *Apiterapevtski tabor*, *Apipedagogika za razredno uro*, *Varnost in odgovornost ob čebelnjaku*, *Medena masaža za otroke*, *API vrtec*, *API senzorna pot* in *Pravila lepega vedenja v bližini čebel*. **Izjava o ekskluzivnosti:** V skladu z vpisom št. R - 074/24 v register varovanih del pri AAS lahko storitve pedagoško-apiterapevtskega pristopa Apipedagogike v vrtcih in šolah ter drugih izobraževalnih organizacijah in dogodkih izvaja le strokovno usposobljena oseba z veljavno licenčno pogodbo Zavoda Eneja (in, seveda, usposobljeni vzgojitelji oz. učitelji).

Segment varstva okolja se umešča v vse programe od vrtca do srednje šole. Naslavlja predvsem vzgojo in izobraževanje za trajnostni razvoj, trajnostni razvoj mesta (in podeželja), okoljsko ozaveščanje ter razvoj zdravega načina življenja in naklonjenega odnosa do narave. V zvezi s tem segmentom nosita in uresničujeta odgovornost tako organizacija (vrtec, šola) kot pedagoški delavec. S tem segmentom se osredotočamo predvsem na ločevanje odpadkov, pravilno ravnanje z odpadki, skrb za čisto vodo in varčno porabo vode, prenehanje prekomerne košnje, sajenje avtohtonih medovitih rastlin, ponovna uporaba strukturiranih in nestrukturiranih materialov, za starejše otroke pa pride v poštev tudi pravilno odstranjevanje nekaterih invazivnih rastlin in izdelava izdelkov iz njih. Apipedagoški programi, ki v polnosti sledijo temu segmentu, so *Apiterapevtski tabor*, *Varnost in odgovornost ob čebelnjaku*, *Medena masaža za otroke*, *API vrtec*, *API senzorna pot* in *Pravila lepega vedenja v bližini čebel*.

Segment hortikulture se umešča v vse programe od vrtca do srednje šole. Naslavlja predvsem vrednote, kot so izobraževanje za trajnostni razvoj, trajnostni razvoj mesta, ekološki način pridelave hrane, razvijanje prijaznega odnosa do narave ter odgovornost za svoje zdravje in okolje skozi zdrav način življenja in prehranjevanja. Izvajanje dejavnosti v tem segmentu je najkakovostnejše, ko se otroci veliko gibljejo, načrtujejo pridelke in pripravljajo hrano. Ustrezen didaktični pristop omogoča naravne oblike gibanja, gibanje po naravnem terenu, senzorične izkušnje, razvoj empatije, sožitje z

naravo in gradnjo stabilnega imunskega sistema. Apipedagoški programi, ki v v polnosti sledijo temu segmentu, so *Apiterapevtski tabor*, *API vrtec*, *API senzorna pot* in *Pravila lepega vedenja v bližini čebel*.

Metodologija

Metodologija je prednostno izkustveno učenje, igra, raziskovanje in eksperiment. Pri delu z otroki pristopamo na način, ki otroke postavlja v aktivno vlogo. Slednje pomeni, da otroci zavedno in aktivno soustvarjajo vzgojno-izobraževalni proces tako v vsebinskem kot v organizacijskem pomenu. Pri tem je poudarek na opažanju raznolikosti kot prednosti za uspeh ter vrednotah demokracije in športa: zdrava tekmovalnost, timski duh, skupno dobro.

Veliko mero pozornosti pri delu velja nameniti tudi metodama spodbujanja in preprečevanja, saj se zmore otrok uspešno osebno razvijati in vključevati v širše socialno okolje le skozi jasno postavljanje mej. Pri metodi igre velja stremeti k različnim zvrstem igre, bodisi skozi vodeno ali prosto igro, bodisi skozi simulacijo ali igro vlog. Na tak način vzgojitelj ali učitelj v obliki dejavnosti za otroke izrazito pridobi prav na aktiviranju trajnega spomina, didaktičnim povezovanjem življenjskih situacij z učnimi načrti ter s tem motiviranosti za učenje in sodelovanje. Apiterapevtski del pedagoško-apiterapevtskega pristopa pa medtem krepi organizem in vzpostavlja optimalne biokemijske procese v telesu, ki ustvarjajo pogoje za razvijanje potencialov otrok - ob sočasnem vidiku trajnostnega razvoja in razvijanja zdravih življenjskih navad.² (Ilič et. al, 2025, online)

Rezultati

Apipedagogika prinaša blagodejno podporo zdravju in imunosti otrok v vrtcu/šoli ter številne razvojne koristi: podpora pri razvoju koncentracije in vztrajanju v dejavnosti, razvoj domišljije, spodbujanje intelektualnega razvoja, spodbujanje motoričnega in duševnega razvoja, spodbujanje prosocialnega razvoja in empatije, podpora v razvoju govora, zagotavljanje čustvenih potreb, itd.

Otroci se skozi Apipedagogiko počutijo prijetno, lažje premagujejo stisko ob uvajanju v vrtec, v dejavnostih se zabavajo, učenje doživljajo kot prijetno dejavnost in gradijo pozitivno samopodobo. Učenci so skozi Apipedagogiko aktivneje vključeni v izobraževalni proces. Osredotočanje na razmišljanje učencev in samoorganizirane igralne dejavnosti, z namenom izgradnje pedagoške okvire in kontekste, ki so bolj osredotočeni na otroke, se je izkazalo za izredno učinkovito. Otroci izkazujejo večjo motiviranost za učenje in konstruktivno sodelovanje ter iskanje novih dodatnih znanj.

Iz strokovnega vidika vzgojitelji in učitelji skozi Apipedagogiko in primere dejavnosti le-te uresničujejo možnost in v skladu z otrokovimi pravicami tudi odgovornost, da v pedagoški praksi upoštevajo otrokova stališča, vključno z njihovimi konkretnimi predlogi. Apipedagogika obravnava igro kot vir pedagoškega navdiha, pri čemer upošteva igro samo po sebi in prepoznava njene bistvene značilnosti. Metodološki instrument v kooperativni perspektivi pedagoško-

apiterapevtskega pristopa je uporabljen kot primer pedagoške prakse, ki se zgleduje po logiki družbene domišljajske igre.³ (Ilič, 2025, online)

Apipedagogika vzgojiteljem in učiteljem prinaša karierni razvoj, zdravje na delovnem mestu in svežino novih dejavnosti. Pridobljena znanja jim koristijo tudi v zasebnem življenju.

Diskusija

Apipedagogika se v kontekstu sodobne vzgojno-izobraževalne prakse izkazuje kot inovativen in celosten pristop, ki presega zgolj klasične oblike pedagoškega delovanja ter odpira nove možnosti za razvoj otrok, učiteljev in izobraževalnih ustanov kot celote. Diskusija, ki sledi, osvetljuje ključne implikacije in izzive, ki jih Apipedagogika odpira na področju vzgoje in izobraževanja.

Najprej velja poudariti, da Apipedagogika skozi svojo strukturiranost po segmentih (biodiverziteta, apiterapija, čebelarstvo, hortikultura, varstvo okolja, človekove pravice, pravila lepega vedenja in API šola za starše) odgovarja na potrebe sodobne pedagogike po medpredmetnem povezovanju, trajnostnem razvoju ter vzgoji za skupnost. Pedagoški pristop, ki temelji na izkustvenem učenju, igri, raziskovanju in eksperimentiranju, v otrocih krepí ključne razvojne kompetence – od kognitivnih in čustvenih do socialnih in moralnih. Pri tem Apipedagogika izstopa v svoji sposobnosti, da teorijo poveže z življenjskimi izkušnjami otrok in jim ponudi varno okolje za raziskovanje ter osebno rast.

Z vidika otroka se programi, ki temeljijo na apipedagoških načelih, izkazujejo kot učinkoviti v procesu grajenja pozitivne samopodobe, spodbujanja čustvene regulacije ter razvoja empatije in odgovornosti. Vključevanje segmentov, kot so človekove pravice, biodiverziteta in apiterapija, omogoča otrokovo aktivno vlogo v učenju in spodbuja kritično razmišljanje, sodelovanje ter občutek povezanosti z naravo. Otroci se v takem učnem okolju lažje vključijo, bolje sodelujejo, kažejo večje zanimanje za snov in ob tem razvijajo tudi občutljivost za družbene in okoljske izzive.

Apipedagogika ni pomembna le za otrokov razvoj, ampak prispeva tudi k profesionalizaciji pedagoškega kadra. Pedagoško-apiterapevtski pristop zahteva dodatno usposabljanje, s čimer se krepí strokovna avtonomija in dviguje kakovost pedagoškega dela. Pedagogi se v vlogi soustvarjalcev vsebin z otroki učijo prepoznavati subtilne razlike v otrokovih odzivih, obenem pa se usmerjajo v preventivne in konstruktivne pristope k vzgoji in učenju. Učitelji in vzgojitelji, ki delujejo v okviru Apipedagogike, poročajo o višji motivaciji za delo, boljšem počutju ter uporabnosti znanj tudi v zasebnem življenju – kar je posebej pomembno z vidika preprečevanja izgorelosti v pedagoških poklicih.

Posebna vrednost Apipedagogike je v njeni vertikalni in horizontalni razširjenosti. Segmenti se izvajajo od vrtca do srednje šole, kar omogoča dolgoročno sledenje otrokovemu razvoju in kontinuirano poglobljanje znanj. Istočasno povezovanje znotraj mreže API vrtcev in šol APIS RETIS

omogoča izmenjavo dobrih praks, strokovno refleksijo ter strateško umeščanje Apipedagogike v lokalne in nacionalne razvojne strategije.

Kljub številnim prednostim pa je za učinkovito implementacijo apipedagoških vsebin potrebno zagotoviti določene sistemske pogoje: zadostno število usposobljenih strokovnih delavcev, ustrezno infrastrukturo (npr. otrokom prijazne čebelnjake, api-senzorne poti), podporo vodstev vrtcev in šol ter odprtost za sodelovanje z lokalnimi skupnostmi in strokovnjaki (npr. čebelarji, apiterapevti). Ključna ostaja tudi jasna regulacija licenciranja izvajalcev, s čimer se zagotavlja strokovnost in varnost programov.

V luči sodobnih izzivov – kot so duševno zdravje otrok, podnebna kriza, digitalna preobremenjenost in socialna nepovezanost – Apipedagogika predstavlja premišljen, znanstveno in etično utemeljen odgovor. S tem prispeva k oblikovanju bolj humane, naravi in človeku naklonjene šole prihodnosti.

Zaključek

Apipedagogika s svojo večplastno in trajnostno naravnostjo prinaša svež veter v področje vzgoje in izobraževanja. Z vključevanjem segmentov, kot so biodiverzitet, apiterapija, čebelarstvo, hortikultura, varstvo okolja, človekove pravice ter pravila lepega vedenja v bližini čebel, ustvarja celostni pristop, ki presega zgolj posredovanje znanja. Ponuja vzgojno-izobraževalno okolje, v katerem se otroci učijo skozi lastno izkušnjo, razvijajo empatijo, odgovornost in ustvarjalnost ter hkrati krepijo svojo telesno, duševno in socialno odpornost.

Rezultati dosedanjih praks kažejo, da Apipedagogika pomembno prispeva k večji vključenosti otrok, izboljšani motivaciji za učenje in pozitivnemu razvoju samopodobe. Učitelji in vzgojitelji v apipedagoškem okolju ne delujejo le kot posredniki znanja, temveč kot sooblikovalci vzgojno-izobraževalnega procesa, ki upošteva otrokove potrebe, predloge in razvojne značilnosti. V tem smislu Apipedagogika odpira pot novim oblikam sodelovalnega učenja, vzajemnega spoštovanja in povezovanja šole z lokalno skupnostjo.

Če želimo v prihodnje ohraniti in nadgrajevati dosežene učinke, bo nujno zagotoviti sistemsko podporo, širiti mrežo usposobljenih izvajalcev in krepiti strokovno sodelovanje na nacionalni in mednarodni ravni. Apipedagogika ni le program, temveč celostna pedagoška filozofija, ki temelji na spoštovanju narave, skupnosti in otroka kot aktivnega soustvarjalca svoje prihodnosti.

Viri in literatura

Ilič, N. (2023). Apipedagogika & apiterapija za otroke v vrtcu, šoli in šoli za starše: priročnik. Ljubljana : Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja.

Ilič, N. et. al (2025). Ekrams apiterapevtska pustolovščina. Ljubljana : Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja. URL: [🌐 Home | Ekrams apiterapevtska pustolovščina](#)

Mihelčič, K. (2019). Povezava med osebnostnimi in družbenimi dejavniki in kvaliteto življenja. Specialna in rehabilitacijska pedagogika, 27/1-2, str. 82-91.

Valenčič Zuljan, M., Kalin, J. (2020). Učne metode in razvoj učiteljeve metodične kompetence. Ljubljana : Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Zalokar, L. (2020). Pedgoško-zdravstveni model obravnave otrok in mladostnikov v Vzgojnem zavodu Planina - pedagogika in zdravstvo z roko v roki. Specialna in rehabilitacijska pedagogika, 28/1-2, str. 53-67.

LIBRARY

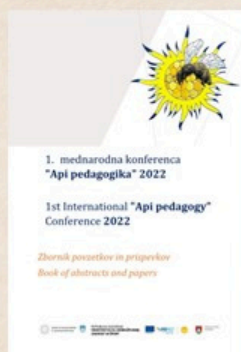
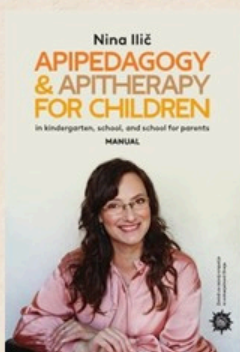
 APIs RETIS

MENTOR SUPPORT

DEVELOPMENT GROUP

EduHive: Učni čebelnjak kot prostor za vzgojo v vrednotah z metodologijo Apipedagogike

Metka Krajnc Sevšek

Gimnazija Celje - Center
Slovenija

Povzetek (Abstract)

The EduHive project, developed within the framework of Erasmus+ mobility, integrates Apipedagogy as an innovative educational branch, the pedagogical-apitherapeutic approach that draws inspiration from the symbolic and social life of bees. The central idea is to foster emotional, social, and civic competences through “Bee Lessons” – metaphorical messages derived from observing bee behaviour. At the short-term learning mobility (LTTA) in Como, Italy, Slovenian students co-created and presented these lessons using bilingual educational cards and a PowerPoint presentation, emphasizing values such as cooperation, respect, empathy, and responsibility. Their activities included symbolic dramatization, artistic interpretations, and peer-to-peer reflection. The impact of the project was visible in the development of students' soft skills, their increased intercultural awareness, and their understanding of democratic values. The Bee Lessons were designed to be transferable to (early childhood) education, with potential long-term effects on the classroom atmosphere and conflict prevention. The paper presents the project background, methodology, and results, and reflects on the broader pedagogical relevance of Apipedagogy. It advocates for the systematic integration of such approaches into curricula aimed at fostering inclusive, value-based education.

Ključne besede (Keywords): Apipedagogy, Bee Lessons, value-based education, Erasmus+, early childhood pedagogy.

Uvod

Sodobna družba se sooča z vse večjimi izzivi na področju čustvene pismenosti, socialne občutljivosti in demokratičnega sožitja. Vzgojno-izobraževalne ustanove imajo pomembno vlogo pri oblikovanju vrednot, ki omogočajo mirno sobivanje in krepitev empatije. V tem kontekstu se poraja potreba po

inovativnih pedagoških metodah, ki mladim omogočajo doživljajsko in simbolno razumevanje temeljnih družbenih vrednot. Ena takšnih je Apipedagogika, ki črpa iz modrosti čebeljega sveta in jo aplicira v pedagoško prakso. Apipedagoški pristop izkorišča vedenje in značilnosti čebel kot metaforično ogledalo za človekovo sobivanje, komunikacijo, odgovornost in skupnost.

V projektu EduHive smo raziskovali, kako lahko s pomočjo t. i. "čebeljih lekcij" mladim približamo teme, kot so sodelovanje, solidarnost, odgovornost in spoštovanje. Osrednje raziskovalno vprašanje je bilo: *Kako lahko simbolni jezik čebelje skupnosti postane učinkovit vzgojni okvir za spodbujanje vrednot pri mladih?* V prispevku predstavljamo teoretično ozadje, načrtovanje in izvedbo projekta ter reflektiramo ugotovitve, ki so nastale med mednarodnim sodelovanjem dijakov.

Metodologija

Projekt EduHive je bil zasnovan kot primer dobre prakse, ki temelji na metodologiji izkustvenega učenja, mednarodnega sodelovanja in vrednotne pedagogike. Vodilni pedagoški pristop, uporabljen v projektu, je Apipedagogika, ki preko simbolne moči socialnega življenja čebelje družine (Ilič, 2023) ponuja okvir za vzgojo za odgovornost, sodelovanje, pripadnost in empatijo. Učna metoda se je uresničevala skozi razvoj desetih "čebeljih lekcij", pri čemer so bili dijaki aktivno vključeni v vse faze procesa – od raziskovanja simbolike in vrednot, do ustvarjanja, preizkušanja in predstavitve končnih produktov.

Priprava primerov dejavnosti po učnih karticah s "čebeljimi lekcijami" je potekala v skupinskem delu, kjer so dijaki posameznih razredov na obeh šolah najprej pod vodstvom koordinatorke Nine Ilič spoznali svet čebel, njihovo vedenje in deset učnih kartic, tj. njenih Bee Lesson Cards, kar so kasneje ob mentorski podpori in usmeritvah avtorice učnih kartic prenesli v človeški svet skozi vrednotni filter. Kartice so vsebovale le naslov, vse ostalo je bilo prepuščeno interpretaciji dijakov ob pomoči koordinatorke in mentorice. Uporabljena je bila trojna jezikovna obravnava (slovenščina, italijanščina in angleščina), saj je bil eden od ciljev tudi krepitev jezikovne zmožnosti v kontekstu mednarodnega sodelovanja.

Osrednji del projekta se je odvijal med kratkotrajno skupinsko mobilnostjo (LTTA) v Comu, kjer so slovenske dijakinje v sodelovanju z dijaki partnerske šole iz Italije izvedle interaktivne delavnice in vrednotne uprizoritve, povezane s čebeljimi lekcijami. Dijaki so delali v manjših skupinah, se preizkušali v igranju vlog, pripravljali PPT-predstavitev, oblikovali umetniške izdelke ter izvajali analizo simbolnih pomenov. Vsaka skupina je že predhodno prevzela določeno lekcijo, jo poglobljeno interpretirala in predstavila na srečanju. Vsako posebej smo nato skupaj analizirali, dopolnili ali celo popolnoma spremenili.

Ključno vlogo pri načrtovanju, vsebinski usmeritvi in strokovnem mentorstvu je imela Nina Ilič, utemeljiteljica in nosilka Apipedagogike in učnih kartic Bee Lesson Cards. S svojim prispevkom je poskrbela, da so bile vse dejavnosti skladne z vrednotnim in simbolnim jedrom Apipedagogike, ter da so dijaki razumeli globlji pomen čebeljih sporočil. Skupaj z drugimi mentoricami je spremljala delo

dijakov, usmerjala proces oblikovanja dejavnosti po karticah in zagotavljala strokovno podporo pri interpretaciji posameznih lekcij. Pomemben del metodologije je bil tudi v soustvarjanju in skupnem odločanju, saj so mentorice dijakom zaupale pomembno avtonomijo pri izbiri izraznih oblik in načinu predstavitve.

Vrednotenje je potekalo na več ravneh: izvajali so medsebojno in mentorsko refleksijo, vključevali so se v evalvacijske kroge po posameznih delovnih sklopih. Pridobljene izkušnje so po mobilnosti prenesli v svojo šolo in delili z ostalimi dijaki ter učitelji. Ključna metodološka posebnost projekta je bila v tem, da je temeljil na resničnem sodelovanju – ne le med udeleženci, temveč tudi med šolami, jezikovnimi in kulturnimi okolji, generacijami ter pedagoškimi pristopi.

Rezultati

Rezultati projekta EduHive se odražajo tako v konkretnih izdelkih dijakov kot tudi v razvoju njihovih osebnostnih, socialnih in pedagoških kompetenc. Dijaki so v okviru večfaznega procesa oblikovali predloge dejavnosti na podlagi desetih temeljnih čebeljih lekcij avtorice Nine Ilič – vsaka temelji na simboliki vedenja čebel in je bila strokovno ovrednotena skozi prizmo vrednotne vzgoje. Čebelje lekcije so bile predstavljene v obliki učnih kartic (Ilič, 2023), zasnovanih kot didaktični pripomoček za razredne ure v srednjih šolah. Kartice so vsebovale simbolno sporočilo, primer čebeljega vedenja, njegov prenos v človeški svet, predlog aktivnosti in ilustracijo. Vse kartice, sprva izdelane v slovenskem in angleškem jeziku, so bile nato tekom projekta nadgrajene še z italijanskim jezikom, kar omogoča mednarodno rabo in hkrati krepi jezikovne kompetence.

Bee Lessons kartice za uporabo v različnih pedagoških dejavnostih, ki jih je avtorica Apipedagogike vnesla v projekt kot osnovo dela, so avtorsko zaščiteno delo, ki se umešča med didaktične pripomočke blagovne znamke Apipedagogika® (op. ur.).

Dijaki so vsebine lekcij povezali z lastnimi izkušnjami in jih predstavili med mobilnostjo v Comu. Uporabili so različne oblike izražanja: PowerPoint predstavitev, umetniško-ustvarjalne tehnike, simbolno dramatizacijo in medvrstniško interpretacijo. Izdelki, tj. primeri dejavnosti, so nastajali skozi proces skupinskega ustvarjanja in refleksije, kar je prispevalo k večji avtonomiji in samozavesti sodelujočih.

Ob tem so dijaki pridobili tudi številne mehke veščine: timsko delo, spoštljivo komuniciranje v medkulturnem okolju, aktivno poslušanje, argumentirano izražanje stališč ter samostojno načrtovanje in izvedbo pedagoških vsebin. Vse to se je odražalo v kakovosti izvedene predstavitve in pripravljenosti, da o svojih izdelkih spregovorijo pred širšim občinstvom v tujem jeziku (Mednarodna konferenca 'Apipedagogika 2025').

Projekt je pritegnil tudi pozornost učiteljev iz nemške partnerske šole, ki je kot gostujoča v okviru Erasmus+ aktivnosti K1 obiskala Slovenijo. Predstavili so zanimanje za prenos čebeljih lekcij v svoj učni prostor in prepoznali njihovo uporabnost pri razvijanju socialnih in državljskih kompetenc

dijakov. To potrjuje potencial projekta za širšo implementacijo in trajnostno rabo v evropskem kontekstu.

Diskusija

Projekt EduHive se umešča v sodobne tokove vzgoje in izobraževanja, ki poudarjajo razvoj celostne osebnosti učenca, krepitev vrednot, medkulturno sodelovanje in aktivno državljanstvo. Čebelje lekcije, ki izhajajo iz načel Apipedagogike, predstavljajo izvirno orodje za obravnavo tem, povezanih z empatijo, solidarnostjo, demokracijo, trajnostnim razvojem in zdravim načinom življenja. V tem pogledu ima projekt visoko uporabno vrednost za šole, ki iščejo nove načine za oblikovanje vrednotne vzgoje na način, ki mladim omogoča prepoznavanje in povezovanje simbolike z vsakdanjim življenjem.

Zasnova dejavnosti po učnih karticah omogoča integracijo vsebin v razredne ure, dneve dejavnosti, pouk družboslovnih predmetov ter preventivne programe, usmerjene v krepitev odnosov, preprečevanje nasilja in vzpostavljanje varnega učnega okolja. Prav zaradi teh vsebin je projekt usklajen tudi s cilji Kurikuluma za vrtce, saj promovira oblikovanje spodbudnega in čustveno varnega okolja, upoštevanje individualnih razlik, izražanje mnenj in odločanje, krepitev socialnih kompetenc ter ozaveščanje o zdravju in naravi.

Projekt se je od vsebine ločil tudi po procesu: aktivna vključenost dijakinj v načrtovanje, izvedbo in evalvacijo pomeni pomemben premik k participatornemu modelu izobraževanja, ki razvija odgovornost, pobudo in reflektivnost. Vloga mentoric, zlasti Nine Ilič kot ustanoviteljice Apipedagogike, je bila ključna pri usmerjanju procesa, interpretaciji simbolnih sporočil in skrbi za prenos vsebin na dijakom dostopen in razvojno ustrezen način. Pomembna je bila tudi podpora šole in vodstva, ki je omogočilo izvajanje projekta v okviru rednega pouka in mobilnosti.

Pri izvajanju delavnic so bile opažene pozitivne spremembe v skupinski dinamiki. Ustvarjalne naloge so povezovale dijake različnih oddelkov, sodelovanje v tujem okolju pa je krepilo samozavest in odprtost. Izvedba v Comu je poudarila pomen izkustvenega učenja v avtentičnem okolju – neposreden stik z drugimi kulturami, skupno ustvarjanje in predstavitev pred neznanim občinstvom so dejavnosti, ki jih ni mogoče nadomestiti v učilnici. Zaradi kombinacije ustvarjalnosti, simbolnega jezika, timskega dela in refleksije ima projekt tudi velik potencial za uporabo v vrtcih, kjer se že oblikujejo temeljni socialni vzorci.

Čeprav so dejavnosti po učnih karticah v smislu strokovnega pedagoškega gradiva in rezultata projekta v trenutku predstavitve še v razvoju, so bile pozitivno sprejete tudi s strani nemških gostov, kar potrjuje njihovo širšo uporabnost in vrednost za mednarodni pedagoški prostor. Končna različica bo izdelana v Celju jeseni 2025, pri čemer bo potrebno še grafično oblikovanje, preizkus na terenu ter izdelava strategije za distribucijo gradiva v šolsko prakso.

Zaključek

Projekt Učni čebelnjak: Razvijanje državlanske zavesti in vrednot preko Apipedagogike (EduHive: Developing Civic Consciouness and Valuess through Apipedagogy) je s pomočjo inovativnega koncepta Apipedagogike pokazal, da je mogoče s pomočjo simbolike iz naravnega sveta graditi sodobne pedagoške pristope, ki temeljijo na vrednotah, sodelovanju in refleksiji. Čebelje lekcije so se izkazale kot učinkovito orodje za spodbujanje socialnih in državljskih kompetenc dijakov, ki so bili vključeni tako v razvoj vsebin kot v njihovo izvedbo v mednarodnem okolju.

Proces učenja, ki je temeljil na ustvarjalnem izražanju, medkulturnem dialogu in mentorski podpori, je dijakinjam omogočil razvoj kompetenc, ki presegajo okvire učnega načrta: samoiniciativnost, timsko delo, javno nastopanje in sposobnost vrednotenja lastnega prispevka v skupini. Pozitivni odzivi iz tujine (zlasti iz nemške gostujoče šole) potrjujejo uporabnost čebeljih lekcij tudi v širšem evropskem prostoru in spodbujajo nadaljnje delo na področju njihove implementacije.

Ker so bile tekom projekta pripravljene primeri dejavnosti za delo z učnimi karticami Bee Lessons v trenutku predstavitve še razvojni izdelek, projekt ponuja možnost za nadgradnjo – tako z vidika oblikovanja in vsebinske uskladitve kot tudi glede iskanja trajnostnega modela njihove uporabe v šolah. Naslednji koraki vključujejo testiranje v šolskem okolju, vključitev povratnih informacij uporabnikov ter razmislek o vključitvi Apipedagogike v formalne kurikule, zlasti tam, kjer se vzgajajo bodoči vzgojitelji in učitelji.

Projekt je pokazal, da lahko učenje temelji tudi na opazovanju narave, simbolnem jeziku in vrednotah, ki jih pogosto spregledamo. Vzgojno-izobraževalni prostor tako postaja prostor odgovornosti, spoštovanja in ustvarjalnega sobivanja.

Seznam virov in literature

Čas, M., & Krajnc, M. (2023). *Otroška razIGRAnka: učbenik/priročnik za modul Igre za otroke v programu Predšolska vzgoja* (1. ponatis). Velenje: Modart.

Ilič, N. (2023). *Apipedagogika & apiterapija za otroke v vrtcu, šoli in šoli za starše: priročnik*. Ljubljana: Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja.

Ilič, N. (2024). Introductory Buzz of EduHive's Coordinators, October 17-19, 2024, 2nd day project material: Bee Lesson Cards.

Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje. (1999/2023). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Pridobljeno s <https://www.gov.si/zbirke/publikacije/kurikulum-za-vrtce/>

Trstenjak, D. (2006). *Vzgoja za vrednote*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Slika 1: aktivnost v Comu; diskusija z Nino Ilić; Vir: arhiv GCC.

Slika 2: Aktivnost v Comu – preizkušanje ene od aktivnosti v povezavi s čebeljimi lekcijami. Vir: arhiv GCC.

Slika 3: Skupinska fotografija po še posebej uspešni delavnici. Vir: arhiv GCC.

Il ronzio dell'educazione: come le api ci insegnano a stare insieme

Federica Currò

Istituto Istruzione Superiore L. da Vinci Ripamonti
Italia

Abstract

The EduHive project, developed through an international collaboration with the Slovenian school in Celje and the Institute for the Development of Empathy and Creativity Eneja, led by Nina Ilič, applies the principles of apipedagogy to promote civic education, violence prevention, and democratic participation among students aged 14 to 18. Inspired by the natural organization of bee colonies, Apipedagogy promotes cooperation, empathy, responsibility, and a sense of community through experiential and interdisciplinary learning. Implemented in a highly diverse Italian secondary school context, the project included a series of participatory activities such as role-playing games, value-based reflections using bee cards, city missions, and collaborative decision-making games. The EduHive project has also obtained the patronage of the European Parliament, in recognition of its educational and civic significance in the broader European context. The results revealed increased student engagement and improved social behavior, particularly among first- and second-year students previously involved in peer conflict. This article presents the pedagogical underpinnings, methodology, and observed outcomes of the project and reflects on its broader implications for school curricula and inclusive educational practices.

Parole chiave: Apipedagogy, EduHive, civic education, experiential learning, peer violence prevention.

Introduzione

Il progetto EduHive nasce dalla collaborazione con la scuola slovena di Celje, che ha proposto un'idea innovativa: un'educazione civica basata sull'osservazione del mondo delle api. Apipedagogy, come la definisce Nina Ilič nel suo libro *Apipedagogy & Apitherapy for Children*, è un metodo educativo interdisciplinare che collega natura, empatia e convivenza. Per il nostro Istituto di

Istruzione Superiore L. Da Vinci Ripamonti di Como, questa proposta è stata immediatamente riconosciuta come adatta: una risposta pedagogica efficace al bisogno urgente di prevenzione della violenza tra pari, osservata con particolare frequenza nelle classi del primo biennio. L'esperienza con EduHive ha rappresentato un'opportunità concreta per lavorare su temi di cittadinanza attiva, comunicazione efficace e cooperazione, in un contesto scolastico eterogeneo e complesso. Il progetto è stato realizzato con il contributo attivo della scuola slovena di Celje e della pedagoga Nina Ilič, fondatrice dell'Institute for the Development of Empathy and Creativity Eneja, che ha fornito le basi teoriche dell'api-pedagogia e contribuito direttamente alla progettazione educativa. Il progetto EduHive ha inoltre ricevuto il patrocinio del Parlamento Europeo, a testimonianza della rilevanza educativa e civica del percorso proposto nel contesto europeo.

Metodologia

Il progetto ha utilizzato una metodologia attiva basata sull'api-pedagogia. Durante la mobilità Erasmus+ a Como, gli studenti italiani e sloveni hanno lavorato insieme a partire da dieci bee cards multilingue che veicolano valori fondamentali come rispetto, responsabilità, cooperazione, comunicazione. Ogni giornata è stata strutturata in forma laboratoriale: sono stati svolti giochi di ruolo, simulazioni e missioni cittadine, tra cui l'attività "Reazione all'ambiente/stimolo", che ha portato i ragazzi a esplorare la città in piccoli gruppi, scattando foto simboliche di luoghi significativi. Altre attività hanno incluso la scelta democratica delle mete turistiche, la riflessione sull'alimentazione sana e la gestione condivisa delle "scorte alimentari" per l'inverno, sempre attraverso dinamiche ludiche.

Risultati

Gli effetti osservati sugli studenti sono stati molteplici. In particolare, è emersa una maggiore capacità di comunicare, di lavorare in gruppo e di assumersi responsabilità condivise. Gli studenti delle classi prime e seconde, spesso protagonisti di conflitti tra pari, hanno mostrato apertura, disponibilità all'ascolto e un miglioramento del clima relazionale. Inoltre, le attività esperienziali hanno favorito il coinvolgimento anche degli studenti più fragili o solitamente meno attivi nelle attività scolastiche tradizionali.

Discussione

I risultati confermano la validità dell'approccio api-pedagogico come strumento per costruire comunità educanti inclusive. L'integrazione tra educazione civica, empatia e dinamiche cooperative ha generato un ambiente di apprendimento motivante. La dimensione simbolica delle api ha permesso di affrontare anche temi complessi in modo accessibile e non conflittuale. La collaborazione internazionale ha ampliato la prospettiva degli studenti e rafforzato il senso di

appartenenza a una comunità più ampia. Il ruolo degli insegnanti, formati sul metodo, è stato determinante nella mediazione educativa.

Conclusione

L'esperienza EduHive dimostra come un progetto didattico ispirato alla natura e costruito su basi valoriali forti possa avere un impatto reale sullo sviluppo delle competenze sociali, civiche e personali. Si auspica che il modello possa essere replicato in altri contesti educativi e che vengano attivati percorsi di formazione per docenti incentrati sull'api-pedagogia. La collaborazione con la scuola slovena di Celje e con l'Institute Eneja rappresenta un esempio virtuoso di co-progettazione transnazionale al servizio della crescita educativa e umana dei ragazzi.

Riferimenti bibliografici

Ilič, N. (2023). Apipedagogy & Apitherapy for Children in Kindergarten, School, and School for Parents: a Manual. Ljubljana: Institute for the Development of Empathy and Creativity Eneja.

INDIRE – Agenzia Nazionale Erasmus+. (2023). Training and Cooperation Activity: Apitherapy and Apipedagogy for Inclusion and Creativity – Cluj-Napoca, Romania. Retrieved from <https://www.erasmusplus.it>

Figura 1 Attività in città – Como

Figura 2 Attività in classe - Como

EduHive:
Developing Civic Consciousness and Values
through Apipedagogy

Sotto l'alto patrocinio
del Parlamento europeo

**APIPEDAGOGY:
COSTRUIRE
CITTADINANZA E
COLLABORAZIONE
NELL'EDUCAZIONE**

20 Marzo 2025

**APIPEDAGOGY:
BUILDING CITIZENSHIP
AND COLLABORATION
IN EDUCATION**

20th March 2025

Under the patronage
of the European Parliament

Figura 3 Patrocinio del Parlamento Europeo

Educating Seniors About Bees: Biodiversity and Well-being Through Apitherapy and Environmental Engagement

Grażyna Burdzy

Fundacja Na Dziko

Poland

Abstract

In 2024, the Na Dziko Foundation implemented an innovative socio-ecological project titled *Wild Senior Activity Center*, aimed at 200 seniors aged 60 and above. The goal of the project was to promote active aging, social integration, and ecological awareness by engaging older adults in educational activities centered around bees and pollinating insects.

The program included a variety of activities related to bees, beekeeping, and biodiversity. Participants visited an educational apiary, where they observed beekeepers at work and learned about the bee life cycle and the importance of honeybees in the ecosystem. Workshops covered the health benefits and uses of bee products such as honey, pollen, propolis, and beeswax. Seniors also took part in building shelters for wild pollinators.

One of the project's unique components was apitherapy sessions conducted in a special inhalation hut, where small groups could breathe air from the beehive, rich in biologically active volatile compounds. These sessions were complemented by forest bathing (Shinrin-yoku), which helped reduce stress and improve overall well-being.

Additionally, the seniors created a community pollinator garden and sowed nectar- and pollen-rich plants. These activities helped reinforce pro-environmental attitudes.

The project demonstrated that nature-based education combined with therapeutic practices can positively affect the mental and physical health of older adults while involving them in pollinator protection and the support of local biodiversity.

Keywords: apitherapy, bees, senior education, biodiversity, pollinating insects.

Introduction

For many years, educational activities related to nature and ecology were addressed primarily to children and young people. At a certain point, however, a question emerged: *What about adults?*

It became clear that individuals who are no longer in formal education, yet are active in their communities, with significant life experience and influence, also deserve access to meaningful environmental learning.

This realization marked the beginning of a new direction for Fundacja Na Dziko: bee education for adults. The following outlines the development of this approach, the methods employed, the outcomes observed, and the insights gained.

In 2023, an opportunity arose through an EU-funded call for projects aimed at mitigating the negative effects of the COVID-19 pandemic, particularly among vulnerable groups affected by loneliness, social isolation, and limited access to public services.

This initiative aligned closely with the needs observed in the local context—a rural area in north-central Poland characterized by a rapidly aging population. Many older adults live alone, face mobility challenges, and experience a diminished sense of belonging.

These issues, already present before 2020, intensified after the closure of senior centers and the suspension of group activities due to the pandemic.

In response, Fundacja Na Dziko designed a program to address both emotional and ecological needs: a Senior Club centered on bee education. Bees were not just a theme, but a tool to rebuild self-confidence, foster social connections, and strengthen interrelations between people and pollinators.

Methodology

The first steps in adult bee education were taken in 2021. The initiative was not part of a large project or strategic plan; rather, it stemmed from a few modest ideas and a strong belief within Fundacja Na Dziko in the value of the effort.

The activities were conducted without external funding, relying solely on personal motivation, voluntary involvement, and basic resources. Initial actions included single workshops and occasional outdoor walks, offered informally and without a fixed schedule.

Despite their small scale, these early efforts yielded significant observations. Adults who joined out of curiosity remained engaged throughout each session, often asking questions and expressing genuine interest.

These initial experiments created space to test educational methods, observe participants' reactions, and, most importantly, listen to their feedback. This process helped identify effective ways of communicating with adults, determine appropriate tone and examples, and build confidence within Fundacja Na Dziko in the educational value of this work.

Results

Building upon the initial success, a new initiative—the Wild Senior Activity Center—was launched in 2024. This marked the most ambitious effort of Fundacja Na Dziko to date, involving over 200 individuals aged 60 and above in a comprehensive program of workshops, excursions, and creative activities focused on bees, pollinators, well-being, and biodiversity.

For many participants, this was the first invitation to such an experience. One of the highlights was a visit to the Fundacja's educational apiary, where participants, equipped with protective gear, explored the world of the hive under guided supervision.

Reactions ranged from fascination to cautious curiosity. Participants expressed surprise at feeling calm in such proximity to bees. A key component of the program involved hands-on workshops with bee products: honey, pollen, bee bread (perga), propolis, and beeswax. These sessions emphasized sensory engagement: participants were invited to touch, taste, smell, and create. Varieties of honey were compared, the production process was explained, and attention was drawn to the authenticity and origin of bee products.

Practical skills were also taught. Participants prepared their own immunity-boosting mixtures using honey and pollen, and crafted candles from pure beeswax.

Subsequent activities introduced the concept of wild pollinators—bee species that do not live in hives. Participants constructed insect houses using natural materials such as clay, straw, and especially hollow reeds ideal for solitary bees. Each person took home their creation and received a packet of nectar- and pollen-rich flower seeds, reinforcing the message that shelter without food is not enough.

The program emphasized that wild bees, rather than honey bees, are most at risk of extinction and that their survival depends on local, small-scale actions.

Additionally, a pollinator-friendly garden was established in front of the City Hall, on land provided by the municipality. Seniors selected the layout, discussed plant choices, and took part in the implementation process. The garden became a living project that fostered a sense of purpose and inclusion.

Among the most distinctive elements of the program was the introduction of apitherapy. A small wooden house was constructed over active beehives to create a therapeutic environment where

participants could sit or lie down and breathe air drawn directly from the hive, enriched with essential oils, enzymes, and propolis.

Initial hesitations regarding safety quickly gave way to a sense of calm and well-being. The experience offered an opportunity for relaxation and sensory reconnection, rather than scientific instruction.

Apitherapy was paired with *shinrin-yoku*, or forest bathing—a practice originating in Japan that emphasizes slow, mindful immersion in natural environments. Participants were encouraged to engage all senses, observe quietly, and even walk barefoot on the forest floor.

These activities prompted emotional responses, including reminiscences of childhood and reflections on personal connection with nature. The underlying goal was to remind participants that humans are an integral part of nature and that healing can occur through presence and sensory experience.

Discussion

The integration of apitherapy into the program represents a novel pedagogical strategy that aligns with contemporary approaches to experiential and nature-based learning. The establishment of a dedicated wooden structure over active beehives provided a controlled environment in which participants could engage with airborne bioactive compounds, including essential oils, enzymes, and propolis. This setting facilitated a sensory-based form of engagement that extends beyond conventional didactic methods.

While initial concerns related to safety were anticipated, these were effectively mitigated through participant orientation and environmental design. The reported outcomes indicated a transition from apprehension to states of calmness and well-being, suggesting the potential of apitherapy as a supportive modality in educational contexts that emphasize holistic development and stress reduction.

Apitherapy was intentionally paired with the practice of *shinrin-yoku* (forest bathing), an approach rooted in Japanese wellness traditions. Both activities foregrounded multisensory immersion, reflective observation, and embodied presence in natural settings. Pedagogically, these practices offered a counterbalance to cognitively demanding tasks, fostering emotional regulation, self-awareness, and ecological connectedness.

Participants' responses revealed affective and reflective dimensions, including evocations of childhood experiences and re-evaluations of their relationship with nature. These findings support the theoretical perspective that direct, embodied experiences in natural environments can catalyze transformative learning processes. From a pedagogical standpoint, the program underscores the importance of integrating sensory and affective dimensions into environmental and sustainability education, with the aim of re-establishing a felt connection between humans and the natural world.

Three years of experience in adult bee education allowed Fundacja Na Dziko to identify several good practices:

1. ***Integrate ecological education with therapeutic experience.***

Learning is more effective when linked with embodied, sensory engagement. Activities such as candle-making, forest walking, or apitherapy foster lasting impressions beyond traditional instruction.

2. ***Focus on vulnerable groups, particularly seniors.***

Despite being often overlooked, older adults are attentive, thoughtful, and capable of deep reflection. Their participation enhances not only their well-being but also the quality of the educational exchange.

3. ***Utilize natural settings as learning environments.***

Gardens, meadows, and forests promote relaxation and awaken curiosity, providing a conducive atmosphere for open exploration and learning.

4. ***Honor the lived experience of participants.***

Rather than passive recipients, seniors were treated as partners and storytellers. Their insights and memories enriched the learning process for everyone involved.

In summary:

 Make it sensory.

 Make it social.

 Make it meaningful.

 Make it theirs.

Conclusions

At the outset, the response of older adults to bee-related education was uncertain. Many expressed initial skepticism, viewing the topic as too scientific or unrelated to their interests.

However, attitudes shifted over time. Participants became increasingly curious, asking detailed questions and showing fascination with the complexity and intelligence of bees. Many drew parallels between bee society and human values such as communication, community, and balance.

Conversations about plants and biodiversity triggered memories of vibrant childhood landscapes—meadows, gardens, and wildflower fields. These stories revealed a deep, though often dormant, connection to nature.

In addition to emotional responses, participants became more environmentally aware. Topics such as pesticide use, food quality, and species conservation became subjects of discussion.

Evaluations based on participant surveys confirmed the effectiveness of the program in terms of knowledge acquisition and overall satisfaction. However, the most significant outcome lay in the participants' sense of connection, recognition, and inclusion.

At the beginning of the project, it was unclear whether adults, especially those unfamiliar with nature or uninterested in bees, would respond positively.

However, over time, curiosity grew. Participants began to draw connections between pollinators, food systems, health, memory, and meaning. The intricate social structure of the hive and the role of bees in ecosystems captured their attention.

As emotional engagement deepened, many recalled past closeness with nature—experiences lost amid modernization and urbanization. The project offered a pathway to rediscover that connection gently and without judgment.

The central conclusion was clear: adults are fully capable of learning, but require different methods. Educational efforts must be meaningful, respectful, and embodied.

Through this process, participants were not only educated about bees—they also taught Fundacija Na Džiko how to educate with presence, empathy, and heart.

References

Ilič, N. (2019). BeePathNet project learning materials on Apipedagogy and apitherapy. URL of the project: <https://urbact.eu/networks/beepathnet>.

Ilič, N. (2023). Apipedagogy & apitherapy for children in kindergarten, school and school for parents. Ljubljana : Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja.

Strmšnik, K. et. al (2021). The evolution steps toward a bee-friendly city. Ljubljana : Mestna občina Ljubljana.

Made with GAMMA

Apitherapy combined with forest bathing

Apitherapy

Apitherapy house

Forest Bathing (Shinrin-yoku)

Mindful walking in forest

Stress reduction and nature
reconnection

Made with GAMMA

Impact on Participants

1

Knowledge Growth

New understanding of bees and biodiversity.

2

Emotional Benefits

Reported improvements in physical and mental health.

3

Community and Care

Built friendships.

4

Nature Guardianship

Seniors see themselves as protectors of nature.

Dnevna rutina skozi Apipedagogiko

Štefica Zbodulja

Vrtec Šentvid

Slovenija

Abstract

In my article I will talk about my work in a group, a nursery group of children aged 1-2 years. We also started to implement api kindergarten activities with the children when they entered kindergarten. To implement these, we educate ourselves every year through the Apipedagogy program and are introduced to new developments. Of all of them, the apitherapy segment was the closest to us. The children experienced the transition to kindergarten more easily, got used to their peers, and the kindergarten routine.

At the beginning, it is especially important to check if the child is allergic. We do this by putting a drop of honey on their wrist, waiting a few seconds, and if nothing happens, we continue with the activity. This can be a challenge for the youngest, so we helped ourselves with a bee doll, which was the main motivation for the child to calm down.

In the article, I will talk about getting used to the routine in kindergarten, where we used pieces of honeycomb that we offered to the children to crush with their hands and touch parts of the body with the honeycomb, which triggered pleasant smells and thus relaxed the children. The article also talks about the sensory path, honey massage with a bee therapist, tasting different types of honey, "bee smoothie", making gingerbread, and using a propolis cream for diaper rash.

Each of us sometimes thinks about how to approach things, but when you start implementing segments of the api kindergarten and see the bigger picture and connect our folk tradition of beekeeping with it, the activities are carried out very spontaneously. Through the API kindergarten activities, children gain a lot of empathy for people, animals, and connect even more with each other.

Api kindergarten not only connects children, but also parents and educators of our kindergarten, who help each other and share good practices. Parents find the program interesting and show interest in it too.

Keywords: children, apitherapy, apipedagogy, honey massage, empathy.

Uvod

V zgodnjem otroštvu imajo vsakodnevne rutine pomembno vlogo pri oblikovanju občutka varnosti, predvidljivosti in pripadnosti. Še posebej pri najmlajših otrocih, ki prvič vstopajo v institucionalno okolje vrtca, predstavlja uvajanje v dnevno rutino kompleksen proces, prepleten s čustvenimi, telesnimi in socialnimi izzivi. V tem občutljivem obdobju otrokovega razvoja je ključno, da strokovni delavci ustvarimo okolje, ki omogoča postopno, prijazno in individualno prilagojeno vključevanje v prvo razširjeno socialno okolje.

Z željo po oblikovanju kakovostnih, naravi in razvoju otrok prijaznih pogojev, smo v skupini otrok, starih od 1 do 2 leti, iskali načine, kako jih pri usvajanju vsakodnevnih rutin podpreti s pomočjo naravnih materialov in apiterapevtskih pristopov. Naše izhodišče je bila Apipedagogika – inovativna pedagoška smer, ki združuje principe vzgoje in izobraževanja z elementi apiterapije in temelji na blagodejnih učinkih čebeljih pridelkov ter izkustvenem učenju v stiku z naravo.

V raziskovanju smo se osredotočili na vprašanje, ali lahko z dejavnostmi, ki vključujejo pedagoško-apiterapevtski pristop, otrokom olajšamo vključevanje v vrtčevsko okolje ter jim pomagamo lažje usvojiti dnevno rutino. Zanimalo nas je, kako Apipedagogika prispeva k čustveni stabilnosti otrok, krepitvi njihovega občutka varnosti in oblikovanju pozitivnih medosebnih odnosov z vrstniki in strokovnimi delavci. Obenem pa smo želeli preveriti, v kolikšni meri naravni materiali in čebelji izdelki, vključeni v vsakodnevne dejavnosti, spodbujajo otrokovo senzorično zaznavanje, radovednost ter aktivno sodelovanje v skupnosti.

Članek predstavlja izkušnje in opažanja iz prakse, ki smo jih pridobili z načrtnim vključevanjem apipedagoških vsebin v vsakodnevno rutino najmlajših otrok v vrtcu. Namen prispevka je ponuditi vpogled v možnosti, ki jih Apipedagogika odpira na področju zgodnjega vključevanja otrok v prvo razširjeno socialno okolje ter spodbuditi nadaljnje strokovno razmišljanje in raziskovanje na tem področju.

Metodologija

Pri dejavnostih smo uporabljali različne pedagoške metode, s katerimi smo spodbujali aktivno udeležbo otrok in razvijali njihovo radovednost.

Metoda demonstracije:

Z demonstracijo pri različnih dejavnostih smo otroke navdušili, da so tudi sami želeli in si upali preizkusiti nekaj novega. S tem smo jih spodbudili k raziskovanju in samostojnemu delovanju.

Metoda raziskovanja:

Otroci so s svojo naravno radovednostjo raziskovali nove snovi in materiale. Ta metoda jim je omogočila aktivno iskanje odgovorov in razvijanje lastnih miselnih procesov.

Metoda okušanja:

S pomočjo okušanja so otroci samostojno odkrivali nove okuse, tudi v različnih kombinacijah. Ta pristop jim je omogočil bogato senzorično izkušnjo ter spodbudil zaznavanje in primerjanje.

Metoda izkustvenega učenja:

Otroci so preko lastne izkušnje in vloženega truda odkrivali, kako se nečesa naučiti in to tudi sami preizkusiti. S tem so razvijali občutek dosežka in samozavesti v svoje sposobnosti.

Rezultati

Prepoznati je bilo celostni vpliv dejavnosti na razvoj otrok. Na čustvenem področju smo opazili izrazit napredek pri otrocih, ki so bili vidno bolj umirjeni, sproščeni in čustveno stabilni. Še posebej v obdobju uvajanja je bila prisotna večja stopnja občutka varnosti in zaupanja, kar je pripomoglo k lažjemu prilagajanju na novo okolje ter večji odprtosti otrok za sodelovanje.

Na področju socialnega razvoja se je pokazala okrepljena pripravljenost otrok za medsebojno sodelovanje. Otroci so se z večjim veseljem vključevali v skupinske dejavnosti, pokazali so večjo samostojnost pri izvajanju nalog ter razvijali veščine sodelovanja in medsebojne pomoči.

Tudi kognitivni razvoj je bil opazno spodbujen. Otroci so pridobivali nova znanja o čebelah, medu in zdravilnih učinkih naravnih pripravkov, kar je dodatno širilo njihova obzorja in krepilo zanimanje za naravoslovne vsebine. Spoznanja so bila predstavljena na otrokom prilagojen način, kar je omogočilo globlje razumevanje in dolgoročno pomnjenje.

Na področju gibalno-čustvenega razvoja so bile vključene dejavnosti, ki so spodbujale tako gibanje kot senzorično zaznavanje. Otroci so hodili po čutni poti, preizkušali različne teksture, sodelovali v masažah in se preko senzoričnega raziskovanja še dodatno povezovali s svojim telesom in okoljem.

Poseben poudarek je bil namenjen tudi povezanosti s starši, ki so izkazali veliko zadovoljstva, hvaležnosti in pripravljenosti za sodelovanje. Aktivno vključevanje staršev je pozitivno vplivalo na otrokovo doživljanje dejavnosti, krepilo občutek varnosti ter prispevalo k boljšemu sodelovanju med vrtcem in družino.

Nenazadnje je k uspehu dejavnosti bistveno prispevalo tudi strokovno sodelovanje. Prisotnost apiterapevke Nine Ilič je dejavnostim dodala dodatno strokovno vrednost, saj je z bogatim znanjem in izkušnjami prispevala k kakovostnejši izvedbi ter nudila podporo tako otrokom kot strokovnim delavcem.

Diskusija

Izvedene pedagoško-apiterapevtske dejavnosti so potrdile potencial apipedagogike kot podpornega pristopa pri vključevanju otrok, starih od 1 do 2 leti, v dnevno vrtčevsko rutino. Rezultati kažejo, da senzorične in sprostitvene izkušnje z naravnimi materiali, kot so čebelje satnice in med, prispevajo k učinkovitejšemu umirjanju otrok ter olajšajo prehod iz domačega okolja v novo socialno skupnost. Ti ugotovitvi so skladni z izsledki prejšnjih raziskav, ki poudarjajo pomen senzoričnega učenja in naravnih dražljajev pri razvoju samoregulacije in čustvene stabilnosti pri najmlajših (npr. Smith in Jones, 2020; Novak, 2018).

Opazili smo, da so dejavnosti, ki so vključevale interakcijo z apiterapevtom in uporabo naravnih izdelkov, kot so masaža z medom in čutna pot iz satnic, krepile socialno povezanost in občutek varnosti pri otrocih. Prisotnost zaupanja vrednih odraslih, vključno s starši, je pozitivno vplivala na otrokovo pripravljenost za sodelovanje in sprostitev, kar sovпада z teorijo o pomembnosti čustvene varnosti pri uvajanju otrok v institucionalno okolje (Bowlby, 1988; Ainsworth, 1978).

Poleg čustvenega vidika so dejavnosti prispevale k razvoju več ključnih kompetenc, med drugim senzoričnih, motoričnih in socialnih spretnosti. Izkušnje, kot so oblikovanje medenjakov ali bosonoga hoja po čutni poti, so omogočile izkustveno učenje, ki je v skladu s kurikularnimi smernicami za zgodnje učenje (MIZŠ, 2019). Takšen pristop omogoča otrokom aktivno raziskovanje in sodelovanje, kar povečuje njihovo samozavest in samostojnost, ključne elemente za uspešno prilagajanje rutini.

Uporaba propolisa pri lajšanju težav zaradi pleničnega izpuščaja je ilustrirala terapevtski potencial apiterapevtskih pripravkov, ki lahko neposredno vplivajo na otrokov počutje in s tem olajšajo vsakodnevne vzgojne situacije. Podobne ugotovitve navajajo tudi raziskave na področju integracije naravnih terapevtskih metod v vzgojne prakse (Petrović et al., 2021).

Dejavnosti so pokazale, da je povezovanje naravnih apiterapevtskih pristopov z vzgojno – izobraževalnim delom izjemno smiselno in učinkovito. Otroke smo uspeli motivirati, jih opolnomočiti in jim ponuditi kakovostne izkušnje, ki prispevajo k njihovem čustvenemu in socialnemu razvoju. Dejavnosti niso le prijetne, ampak tudi vzgojne, poučne in terapevtsko podprte. Poleg čustvene stabilnosti in sprostitve so otroci razvijali tudi različne kompetence, skladne s Kurikulumom za vrtce (čutno zaznavanje, gibanje, zdravje, medosebni odnosi, spoznavanje okolja).

V širšem pedagoškem kontekstu dejavnosti prispevajo k vzgoji za trajnostni razvoj, krepitvi naravne pismenosti ter ozaveščanju o pomenu zdravja in naravnih virov. Sodelovanje s starši in zunanjimi strokovnjaki kaže na perspektivno možnost povezovanja vrtca z lokalnim okoljem in s tem krepitev skupnosti.

V prihodnje si želimo nadaljevati in nadgraditi sodelovanje s strokovnjaki s področja apiterapije ter razširiti dejavnosti tudi na druge skupine v vrtcu in morda celo v širšo lokalno skupnost.

Zaključek

V uvajanju programa API vrtec nas je zanimalo kako pedagoško - apiterapevtski pristop učinkuje na otroke, kako vpliva na naše delo v vrtcu. Otrokom smo želeli omogočiti čim lažji prehod v vrtec, da bi uspešno razvijali socialne spretnosti in osvajali vrtčevsko rutino čimbolj sproščeno. Prednostno smo se posluževali metode igre in raziskovanja, do ugotovitev pa smo prišli s formativnim spremljanjem in opazovanjem otrok. Otroci so pokazali velik interes - sodelovali so z veseljem ter pridobili dragocene izkušnje, ki podpirajo njihov celostni razvoj.

Ugotovljeno je bilo, da so se otroci z dejavnostmi programa API vrtec lažje uvajali v vrtčevsko rutino, se hitreje umirjali, sproščali in uspešno razvijali socialne spretnosti. API vrtec ne povezuje med seboj le otrok, povezuje tudi starše in vzgojitelje našega vrtca, ki si z veseljem med seboj delimo ideje in dobre prakse.

V širšem pedagoškem kontekstu se apipedagogika izkazuje kot inovativna metoda, ki spodbuja trajnostno naravnost, naravno pismenost in zdrav življenjski slog že od najzgodnejših let. S tem prispeva k razvoju celostno usmerjene vzgoje, ki je usklajena z družbenimi cilji vzgoje za trajnostni razvoj.

Sodelovanje z zunanjimi strokovnjaki in aktivna vloga staršev dodatno utrjujeta povezave med vrtcem in lokalno skupnostjo, kar je v skladu s sodobnimi pristopi k celostnemu razvoju otrok in gradnji podpornih mrež. Ta interdisciplinarni in vključujoči pristop omogoča boljšo podporo otrokovim potrebam in krepi kakovost vzgojno-izobraževalnega procesa.

Na podlagi ugotovitev priporočamo nadaljnje sistematično raziskovanje in širitev apipedagoških praks, ki bi lahko prispevale k izboljšanju uvajanja otrok v vrtce in razvoju njihovih čustvenih, socialnih ter kognitivnih kompetenc.

Viri in literatura

Ilič, N. (2023). Apipedagogika & apiterapija za otroke v vrtcu, v šoli in šoli za starše : priročnik. Ljubljana : Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja.

Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja (2017 - danes). Spletni portal API vrtec. URL: <https://zavodeneja.wixsite.com/apivrtec>

Apiterapija v vrtcu: vpliv na otrokov razvoj skozi študijo primera

Mateja Jezernik

Osnovna šola Vransko - Tabor

OE Vrtec Tabor

Slovenija

Abstract

In the school year 2022/23, I conducted a case study with children aged 5–6 years, which included the apitherapy segment within the API kindergarten program and comparable activities. The study was carried out twice a month, every fourteen days, and involved the entire group of children. The aim of the research was to examine how apitherapy activities influence various aspects of child development, particularly: motivation for participation in activities, social interaction and relationships, emotional responses, attention and focus during activities, research curiosity, creativity, and oppositional behavior. I employed methods of play, demonstration, exploration, observation, and experimentation to introduce the children to the world of bees. The research was conducted through behavioral observation, interviews, sociometric analysis, action research, and formative monitoring, which recorded changes in the mentioned areas. For comparison, I selected activities that were attractive to the children and as similar as possible to the API activities in name, content, and tools. A comparison of results showed that children accepted the apitherapy activities with great interest, demonstrating higher levels of motivation, longer focus, and better social interaction compared to other activities. The data indicate that apitherapy activities have specific effects on child development. In addition to the children's remarkable motivation, I observed improvements in social and communication skills, greater calmness during work, and a reduction in oppositional behavior. Curiosity and the ability to explore increased, particularly during activities related to beekeeping and knowledge of bees. Based on the findings, I conclude that apitherapy significantly contributes to educational work, positively affecting children's behavior, learning, and development. The article will present the activities chronologically and analyze the observed differences among children in more detail.

Keywords: Apitherapy, preschool children, developmental competencies, action research, behavioral observation.

Uvod

Sodobni vzgojno-izobraževalni pristopi vse bolj prepoznavajo pomen celostnega razvoja otroka, pri čemer se krepi zavedanje o vplivu narave, senzoričnih izkušenj in izkustvenega učenja na otroško dobrobit. Ena od inovativnih usmeritev, ki se v zadnjem času razvija v okviru predšolske pedagogike, je Apipedagogika – pristop, ki črpa navdih iz apiterapije in čebelarstva ter ju prepleta z vzgojno prakso na način, ki spodbuja empatijo, raziskovalno radovednost in povezovanje z naravnim okoljem.

V šolskem letu 2022/23 sem v okviru raziskovalnega projekta v skupini otrok, starih 5–6 let, izvedla študijo primera, v kateri sem preučevala učinke segmenta apiterapije. Projekt je bil oblikovan kot akcijsko raziskovanje, z dejavnostmi, ki so potekale dvakrat mesečno v času od oktobra do maja in so bile vsebinsko usmerjene k uvajanju apiterapevtskih dejavnosti ter povezovanju naravnih, kulturnih in senzoričnih izkušenj.

Glavni cilj raziskave je bil ugotoviti, kako izbrane apiterapevtske dejavnosti vplivajo na različna področja otrokovega razvoja – predvsem na motivacijo za sodelovanje, socialno interakcijo, čustveno odzivanje, pozornost, ustvarjalnost, raziskovalni odnos do sveta in odklonilno vedenje. Pri tem sem uporabila različne pedagoške metode, kot so igra, demonstracija, raziskovanje in eksperiment, raziskovalni del pa sem podkrepila z opazovanjem, intervjuji, sociometrično analizo in formativnim spremljanjem.

V nadaljevanju prispevka bom predstavila izbrane dejavnosti, način njihove izvedbe ter analizo opažanj in rezultatov. Poseben poudarek bo na primerjavi med apiterapevtskimi in vsebinsko podobnimi nevtralnimi dejavnostmi, kar omogoča boljše razumevanje specifičnih učinkov Apipedagogike na otrokovo učenje, vedenje in razvoj kompetenc. Članek osvetljuje pomen povezovanja pedagogike z naravnim svetom in izpostavlja, kako lahko takšne vsebine prispevajo k bolj čuteči, sodelovalni in uravnoteženi vzgoji predšolskih otrok.

Metodologija

Izvedena je bila študija primera v skupini otrok, starih 5–6 let, v obdobju od oktobra 2022 do maja 2023. Aktivnosti so vključevale opazovanje otrokovega sodelovanja v vodenih dejavnostih, njihovega interesa, napora, pozornosti, komunikacije, čustvenega in socialnega razvoja. Vključene dejavnosti so bile povezane s segmentom apiterapije in multikulturnimi vsebinami, kot je bila čajanka z gozdnimi vilami, izdelava medenega mila, medena masaža in API senzorna pot.

API DEJAVNOST	VZPOREDNA DEJAVNOST
Nabodalca iz belega grozdja ter medom in cvetnim prahom.	Uživanje belega grozdja.
Vrtenje okoli svoje osi po narisanim štoru.	Vrtenje okoli svoje osi po nalepljeni spirali v okviru <u>fit</u> hodnika.
Pravila lepega vedenja v bližini čebelnjaka	Bonton pri zajtrku.
<u>Api</u> -aromaterapija (čaranje s propolisom).	Podvodni ognjemet
Medena masaža.	Masaža z masažnimi žogicami.
Ples osmice.	Risanje osmic z različnimi deli telesa.
Pravila lepega vedenja v bližini čebelnjaka.	Pravila lepega vedenja v času Franceta Prešerna.
Vrtenje okoli svoje osi po narisanim štoru.	Vrtenje kot igra nasprotja – hitro, počasi
Voskovna senzorna pot.	Otroci ustvarjajo z glino.
<u>Api</u> -aromaterapija (propolis).	Barvanje rož z obarvanjem vode.
Čajanka z gozdnimi vilami.	Opazovanje paglavcev.
Pravila lepega vedenja v bližini čebelnjaka.	Pravila lepega vedenja na velikih prireditvah.
Medena masaža.	Masaža s pojočimi posodami.
Voskovno senzorna pot.	Oblikovanje s plastelinom.
Medeno milo.	Priprava testa.

Tabela 1: Primerjava dejavnosti v študiji primera. Api dejavnosti so bile predlagane s strani Zavoda za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja.

Rezultati

Analiza rezultatov je pokazala, da so bile najbolj učinkovite dejavnosti tiste, ki so vključevale senzorične, gibalne in kulturne elemente. Otroci so pokazali najvišjo stopnjo angažiranosti pri medeni masaži, bontonu v bližini čebelnjaka, API senzorni poti in API sadni malici. Opazno je bilo dolgoročno ohranjanje znanja, saj so otroci še mesece po dejavnostih znali razlagati podrobnosti o čebelah in apiterapiji. Pri dejavnostih, ki so jim bile že prej znane (ples osmice, vrtenje okoli osi), ni bilo večjih sprememb v zanimanju.

Diskusija

Izvedene dejavnosti v okviru projekta so imele večdimenzionalen vpliv na razvoj otrok. Posebej izrazito se je pokazalo povečano senzorično zaznavanje, saj so otroci preko različnih spodbud – od hoje po API senzorni poti do vonjanja, tipanja in opazovanja naravnih materialov – razvijali

sposobnost zaznavanja dražljajev iz okolja ter jih povezovali s prijetnimi doživetji. Takšna izkušnja je pomembna za krepitev zavedanja lastnega telesa, orientacijo v prostoru in čustveno regulacijo.

Ob tem so se razvijale tudi socialne veščine, kot so sodelovanje, deljenje, dogovarjanje in upoštevanje drugih. Otroci so se v različnih skupinskih dejavnostih učili strpnosti, potrpežljivosti in odgovornosti, kar je neposredno prispevalo k razvoju njihove emocionalne zrelosti. Opazili smo, da so bili otroci bolj umirjeni, sočutni in samozavestni, kar je pomemben kazalnik osebne rasti v predšolskem obdobju.

Posebno dragoceno je bilo dejstvo, da so otroci izkazovali povečano pozornost do narave, predvsem do živih bitij, kot so čebele, in njihovega pomena v ekosistemu. Učili so se spoštovanja narave ter odgovornega vedenja v njenem okolju. Poleg tega so bolje razumeli pomen vrta, saj so pravila vedenja ob čebelnjaku ponotranjili kot nujna za varnost vseh udeležениh – ljudi in čebel.

Krepitev povezanosti s starši je bila dodatna pozitivna posledica projekta. Otroci so navdušeno pripovedovali o svojih izkušnjah in delili nova spoznanja tudi doma, kar je spodbudilo starše k aktivnejšemu zanimanju za vrt in skupne vsebine. Na ta način se je utrjevala vzajemna vez med otroki, starši in vzgojitelji, ki je temelj uspešnega vzgojno-izobraževalnega procesa.

Pri tem je ključno vlogo odigrala doslednost vzgojitelja pri vzpostavljanju in vzdrževanju pravil lepega vedenja v bližini čebelnjaka. Otroci so preko doslednega zgleda in prijazne razlage postopoma razvijali notranjo motivacijo za spoštovanje teh pravil, kar je pomembno tudi za prenos teh vzorcev v druge vsakodnevne situacije.

Projekt je na več ravneh pokazal, da Apipedagogika ne predstavlja zgolj pristopa k učenju o naravi, temveč da ponuja široko vzgojno vrednost. Otrokom omogoča razvoj spoštovanja, odgovornosti in čustvene povezanosti z živim svetom, hkrati pa prispeva k širšemu razumevanju družbenih vrednot, kot so skupnost, sodelovanje in medsebojno spoštovanje. Vse to so temelji, na katerih lahko gradimo sodoben, celosten in otroku prijazen vzgojni pristop, ki povezuje naravoslovje z vzgojo za življenje.

Zaključek

Študija potrjuje, da je Apipedagogika učinkovit pristop za spodbujanje celostnega razvoja otrok v predšolskem obdobju. Dejavnosti, ki vključujejo gibanje, senzorične izkušnje in kulturno ozaveščanje, pomembno prispevajo k razvoju empatije, sodelovanja in čutne občutljivosti. Priporočam nadaljnje vključevanje apipedagoških pristopov v vzgojno prakso in nadaljnje spremljanje dolgoročnih učinkov na odnos otrok do narave, skupnosti in kulture.

Apipedagogika ni le pristop – je pot v bolj čuteč in povezan svet.

Viri in literatura

Ilič, N. (2023). *Apipedagogika in apiterapija za otroke v vrtcu, šoli in šoli za starše: priročnik*. Ljubljana: Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja.

Kurikulum za vrtce (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije.

Zavod razvoja empatije in ustvarjalnosti Eneja (2021-2023). Projektna dokumentacija.

Slika 1: Mateja Jezernik, Api sadna malica .

Slika 2: M. Jezernik, priprava medenega mila.

Slika 1: Mateja Jezernik, medena masaža.

Slika 4: Mateja Jezernik, API senzorna pot.

Apipedagogija kod predškolske djece – „Upoznavanje projekta API vrtić Erasmus + Slovenija“

Sunčica Šanta Hanžeković

Vrtić Tratinčica

Hrvatska

Abstract

Apipedagogy draws inspiration from apitherapy and beekeeping, merging educational practice with the natural world of bees to promote awareness, sustainability, and well-being in early childhood education. During a job shadowing in Kindergarten Pedenjped in Slovenia, an interactive educational program was observed that integrates bees, honey, pollen, and hive-related activities into the daily learning environment. The purpose of the visit was to explore how elements of apitherapy and bee culture can be pedagogically adapted to support sensory learning, environmental education, and social-emotional development in young children.

Using qualitative observation and informal dialogue with educators, the study focused on how children interact with bee-based materials such as wax, propolis, and pollen, as well as how they participate in storytelling, gardening, and guided visits to local beehives. Findings show that this form of API Pedagogy enhances curiosity, empathy toward nature, and collaborative learning. Children not only learn about the ecological role of bees but also experience the calming and healing qualities associated with bee products, aligning with the holistic principles of apitherapy.

In conclusion, the Kindergarten Pedenjped Ljubljana serves as a model for how API Pedagogy can integrate apitherapy principles into early education. This practice is recommended for wider application in kindergartens interested in combining nature-based learning with well-being and sustainability education.

Key words: apiterapija, Apipedagogija, djeca, pčele, priroda.

Uvod

Ljudi i pčele – zajednička povezanost, svrsihodnost povezanosti za život čovjeka, korist upoznavanja svijeta prirode i zajedništva s prirodom, upoznavanje pčela, njihovog života i zajedništva u prirodi i košnici, korist pčelinjih proizvoda za obogaćivanje zdravlja samo je dio neiscrpnih mogućnosti koje treba svakodnevno osvještivati i živjeti. Kroz prošlost odnos između ljudi i pčela bazirao se većinom na poljoprivrednu korist – obuhvaćajući zdravlje, kulturu i duhovni značaj. U današnje vrijeme spoznajući važnost očuvanja prirode, ali i značaj pčela na utjecaj očuvanja prirodnog bogatstva, nameće se i potreba da se putem obrazovnih inovacija približe upravo te sve teme i najmlađoj populaciji. Pčele nas mogu naučiti mnogim vrijednim lekcijama – o suradnji, odgovornosti, održivosti i ravnoteži u prirodi. Vjerujem da je to znanje neprocjenjivo, posebno za djecu i mlade, kojima kroz iskustveno učenje možemo približiti važnost očuvanja prirode i harmoničnog suživota s njom.

Apipedagogija čiji dio sam tek upoznala nudi pedagoški pristup sa suvremenim obrazovnim teorijama, postavljajući pčele i njihov ekosustav kao središnje elemente cjelovitog razvoja djece.

Danas kada raste zabrinutost zbog dječje otuđenosti od prirode, mentalnih poteškoća i ekoloških kriza, odgojitelji istražuju rješenja koja će vratiti djecu prirodi i suživotu s prirodom, ali i osvijestiti značaj prirode na svakog pojedinca. Pčele, pčelarstvo, a i pčelarski proizvodi nude neiscrpan izvor znanja o svijetu i funkcioniranju prirode. Apipedagogija izdvaja se kao pristup koji spaja dobrobit, ekološku osviještenost i osjetilno obogaćivanje kurikulumu ranog djetinjstva.

Vrtić „Pedenjped“ u Ljubljani u kojem sam boravila pokazao mi je i osvijestio dio programa Apipedagogije kroz aktivnosti Api vrtić projekta. Fokus programa Apipedagogije na prirodne materijale, održive prakse i uključivanje zajednice čini ga uzornim primjerom kako se pčelarski, apiterapeutski i ekološki aspekti mogu uskladiti unutar ranog obrazovanja. Od najmanje dobi potičući senzornu integraciju kroz aktivnosti, djeca se kroz nju upoznaju sa prirodnim bogatstvom, ali se i potiče stimulacija osjeta kroz miris, teksturu i zvukove što obogaćuje i senzornu percepciju. Program se temelji i na aktivnom sudjelovanju djece, koristeći metode igre, istraživanja i eksperimentiranja. Djeca uče o pravilnom ponašanju u blizini pčela te razvijaju odgovornost za vlastitu sigurnost, sigurnost svojih prijatelja i pčela. Njihova suradnja s apiterapeutkinjom i autoricom programa Ninom Ilič dodatno obogaćuje njihove aktivnosti i spoznaje o blagotvornom učinku medenih proizvoda na zdravlje djece. Tako kroz blagodati pčelinjih proizvoda koristeći inhalacije propolisom, medenim masažama, ali i konzumiranjem različitih medenih proizvoda utječe se blagotvorno na jačanje imuniteta i otpornosti dječjeg organizma.

Metodologija

Čitajući pčelarski časopis „Pčela“ naišla sam na članak o Apipedagogiji i najavu stručnog priručnika „Apiterapija i apipedagogija za djecu“. Zainteresirana za ovu metodu rada javila sam se gospođi Nini Ilič koja od prvog dana susretljivo i ljubazno komunicira i objašnjava sva moja pitanja vezana za program.

Dječji vrtić „Tratinčica“ u kojem radim pružio mi je mogućnost preko Erasmus projekta – job shadowing iskustva, upoznati ovu novu metodu rada. Program Api vrtić projekta upoznala sam u vrtiću „Pedenjped Ljubljana“ ove godine boraveći u skupini „Žogica“ kod kolegice Simone Plešić.

Program Api vrtić projekta usklađen je s apipedagoškim načelima i uvršten u kurikulum za vrtiće, a provodi se u suradnji s Mrežom API vrtića i škola APIS RETIS i koordinatore Ninom Ilić. Odgojitelji prolaze stručno usavršavanje kako bi pravilno provodili program Apipedagogije. U Ljubljani nekoliko vrtića sudjeluje u ovom programu, te su zajedno uključeni u mrežu API vrtića i škola APIS RETIS.

Djeca u skupini „Žogice“ gdje sam boravila jaslička su skupina koja nas je veoma otvoreno i srdačno prihvatila. Djeca su bila smirena, otvorena te rado prilazila ponuđenim poticajima i aktivnostima. Izrađeni poticaji u ovom Api vrtić projektu i skupini stimulirali su većinom senzornu integraciju djece s obzirom na njihovu dob.

Djeci su veoma zanimljive bile senzorne podloge po kojima su hodali i manipulirali njima. Naime senzorne podloge načinjene su bile od satnih osnova, a zanimljivo je bilo vidjeti kako je bilo izvedeno i samo mjesto – prostor za hodanje i manipulaciju satnim osnovama – stolovi okrenuti naopačke. Nakon hodanja djeca mogu i manipulirati, mijesiti i trgati te satne osnove, a time djeluju na finu motoriku šake. Također osjete i miris voska- od kojih su sagrađene satne osnove koje pak djeluju na spoznajni razvoj i percepciju mirisa. Zanimljivost je bila osobno za doživjeti da su djeca u skupini bosa (podno grijanje) zbog lakšeg pristupa ponuđenim poticajima koji su poticali senzornu stimulaciju. Od senzornih poticaja i stimulacije senzornih osjeta u skupini su se nalazile senzorne vrećice punjene medom i peludi. Djeci su uvijek na raspolaganju za manipulaciju i korištenje. Uz savjetovanje s apiterapeutkinjom Ninom Ilić a za stimulaciju dječjeg imunološkog sustav koristili su propolis kao inhalaciju, ali i medene masaže dječjih šaka sa kremom načinjenom od eko kokosovog ulja, propolisa i meda. Postoje različite vrste krema, a spravljenе kreme koriste ali i nude samim roditeljima koji ih mogu kupiti i njima kod kuće masirati djecu. Kolege Simona i Tilen pokazali su mi i izrađenu didaktiku u skupini koju koriste u Api vrtić projektu. Didaktika u njihovoj skupini potiče finu motoriku šake i prstiju te djeca od najranije dobi vježbaju pincetni hvat. Apipedagoške aktivnosti u starijim grupama objasnila mi je i pokazala na fotografijama susretljiva kolegica Simona. U starijim skupinama aktivnosti se obogaćuju i djeca pomoću njih aktivno upoznaju funkcioniranje prirode, pčela i pčelinjih proizvoda. Aktivnosti prate cjeloviti razvoj djeteta na svim razvojnim područjima. Sa djecom u starijim skupinama provode se aktivnosti poput upoznavanja sa ciklusom života pčela, upoznavanje sa košnicom -njezinim dijelovima – te potom samostalno od neoblikovanog materijala izrada pčelinjaka – košnica. Po sistemu vidi, zapamti, složi djeca rastavljanju i sastavljaju natrag svoje napravljene košnice. Upoznaju sve potrebno za zaštitu i sigurno pristupanje u blizini pčelinjaka, ali i sami izrađuju predmete koje koriste pčelari za zaštitu kod pristupanje pčelama – dimilica, zaštitno odjelo, šeširi ... U radu se koriste različite scenske dramatizacije, slikovnice, enciklopedije, knjige putem kojih se upoznaje život pčela i njihova važnost za prirodu i nas. Od različitog neoblikovanog materijala kojeg koriste izrađuju pčele, košnice, okvire za košnice. Vjerujem da je to samo dio aktivnosti koje djeci približavaju život pčela, ali ih povezuju s prirodom. Kroz toplije

mjesece aktivnosti se proširuju i na vanjski dio dvorišta u vrtiću te djeca u povišenim gredicama sade medonosno bilje koje vole pčele, posjećuju lokalne pčelare i uče od njih o brizi za pčele.

Veoma bitan element u provođenju ovakvog programa i njegovoj podršci je i suradnja s širom lokalnom zajednicom – roditeljima, lokalnim pčelarima i apiterapeutima.

Osim aktivnosti, didaktike i praktičnog rada kolegica Simona pružila mi je uvid u potrebnu dokumentaciju za provođenje Api vrtić projekta, integraciju takvog programa u vrtićki kurikulum te objasnila potrebu za edukacijom osoblja u području Apipedagogije. Pokazala mi je i fotografije koje koristi za evidentiranje dojmova i situacija iz provedenih apipedagoških aktivnosti.

Rezultati

Rezultate doživljenog kroz promatranje, razgovor, dijeljenje iskustva s odgojiteljima ukazali su mi na to da Apipedagogija nudi jedan cjeloviti program koji se može integrirati u svaki vrtićki kurikulum. S druge strane provođenje apiterapijskog segmenta iz programa treba biti usklađeno i dogovoreno s apiterapeutima iz svake države, grada ili lokalne zajednice, sa kojima možemo dogovoriti zajedničke dopune aktivnosti. Apiterapiski dio nudi mogućnost dodatnog unapređenja djetetovih spoznaja o ljekovitim značajkama meda, svakodnevna konzumacija meda kao potpora djetetovom imunitetu, ili pak izrada različitih pripravaka (krema, sapuna) koji služe kao dodatni edukacijski i odgojno obrazovni materijal.

U vrtiću „Pedenjped Ljubljana“ uočava se integracija i povezanost upravo ta dva područja rada koji su uspješno integrirani kao više senzorni pristupi, a zajednički podržavaju više aspekata dječjeg razvoja. Izdvojila bi neke aspekte:

- Osjetilno obogaćivanje, pažnja i koncentracija – djeca pozitivno reagiraju na taktilne i mirisne podražaje povezane s pčelinjim proizvodima – satne osnove, miris meda, miris propolisa, vosak, ... Sama manipulacija satnim osnovama potiče duža razdoblja koncentriranosti i pažnje, kao i pisanje po senzornim vrećicama punjenima različitim vrstama meda, peludom.
- Potpora imunitetu i zdravlju – svakodnevno korištenje meda, inhalacije propolisom, medene masaže koje su u skladu s apiterapiskim djelom može potaknuti blagotvorni utjecaj na imunitet kod djece.
- Emocionalna i socijalna dobrobit – zajedničko istraživanje svijeta pčela- njihova suradnja, odgovornost, održivost i ravnoteža koju daju prirodi ,djecu mogu potaknuti na smanjenje nepoželjnih ponašanja i kod njih samih, uključujući nenasilno rješavanje problema i potaknuti ih na povećanu zajedničku igru. Također djeca uče razvijati empatiju kroz simboličku igru s ozlijeđenim pčelama ili sama zaštita tih malih oprašivača od negativnih vanjskih utjecaja.
- Ekološka svijest i briga za okoliš – kroz aktivnosti sadnje medonosnog bilja, izgradnjom hotela za kukce, recikliranjem materijala za izradu modela košnica-pčela, šetnjom u prirodi i uočavanjem promjena u njoj djeca usvajaju znanja o prirodi i razvijaju osjećaj odgovornosti prema okolišu- također važno je putem aktivnosti potaknuti razmišljanja djece o važnosti pčela za proizvodnju hrane i biološku raznolikost.

- Spoznajni razvoj – upoznajući svijet pčela, njihovu građu, ponašanje ali i život same pčele i njezine uloge u košnici djeca usvajaju nova znanja o prirodnom i životinjskom svijetu, uočavaju uzročno posljedične veze (povezanost biljaka i životinja, građa pčele, život u košnici, ciklus pčele, važnost pčela za biljni svijet).
- Kreativni razvoj i stvaralaštvo- kroz različite pjesmice, stihove, zvukove zujanja pčela djeca bivaju potaknuta na scensko, dramsko, ples i likovno stvaralaštvo kao što su različite dramske improvizacije, izrada pčela, košnica, saća, ples pčela kroz prirodu u košnici.
- Tjelesni i psihomotorni razvoj – različite vježbe na temu košnice, pčela, i kretanja pčela u prirodi ...

Rasprava

Upoznavanje s Apipedagogijom u vrtiću Pedenjped pokazalo mi je iznimnu vrijednost jednog takvog inovativnog i interdisciplinarnog pristupa te istaknulo važnost njegove integracije u odgojno-obrazovni sustav prilagođen djeci rane i predškolske dobi. Ova pedagogija, koja se temelji na ekologiji, senzornoj integraciji, iskustvenom učenju i suradnji s apiterapeutima, donosi brojne koristi za cjelokupan razvoj djeteta.

Uključivanjem više segmenata programa – od senzorne stimulacije prirodnim materijalima, preko edukativnih i praktičnih radionica s pčelinjim proizvodima, do usvajanja znanja o važnosti pčela i održivom razvoju – djeca spontano i aktivno usvajaju bogatstvo sadržaja koje nudi program. Takav interdisciplinarni pristup omogućuje povezivanje različitih razvojnih područja – spoznajnog, socijalno-emocionalnog, komunikacijskog, motoričkog i ekološkog – pridonoseći razvoju širokog spektra kompetencija.

Odgojitelji imaju ključnu ulogu kao moderatori procesa, osiguravajući poticajno i istraživačko okruženje u kojem dijete ima priliku učiti kroz vlastito iskustvo, istraživanje i otkrivanje. Kroz raznolike aktivnosti djeci se ne prenose samo nova znanja, već im se omogućuje razumijevanje međusobnih povezanosti između pojava i procesa u prirodi, čime se potiče kritičko mišljenje, radoznalost i odgovoran odnos prema okolišu.

Svaka aktivnost treba biti osmišljena tako da djetetu pruži priliku da istražuje, postavlja pitanja, zaključuje i dolazi do vlastitih spoznaja. Time se ne razvijaju samo intelektualne sposobnosti, već se njeguje i emocionalna sigurnost, osjećaj pripadnosti i poštovanje prema prirodi, životinjama i zajednici u kojoj dijete raste.

Apipedagogija, kao spoj prirodnih resursa, suvremenih pedagoških pristupa i zdravih životnih navika, predstavlja izuzetno vrijedan alat u radu s djecom, s potencijalom za dugoročan pozitivan učinak na njihov razvoj, zdravlje i stavove.

Suradnja s apiterapeutima i apiterapeutkinjom Ninom Ilić te njihovim aktivnostima u skupini omogućuje prirodnu i cjelovitu stimulaciju dječjeg imunološkog sustava kroz izravan kontakt s

pčelinjim proizvodima. Kroz edukativno-kreativne radionice, djeca se upoznaju s osnovama apiterapije – terapije pčelinjim proizvodima – te uče o važnosti pčela u ekosustavu i zdravlju čovjeka.

Poseban naglasak stavlja se na zajedničku izradu različitih prirodnih proizvoda na bazi meda i medenih pripravaka – poput medenih bombona, balzama za usne, prirodnih sirupa, medenih krema mješavina s propolisom i peludom – čime se potiče razvoj finih motoričkih vještina, kreativnosti i senzorne integracije. Ovakav praktičan i interaktivan pristup doprinosi i emocionalnom razvoju djece, razvijajući osjećaj odgovornosti, empatije i povezanosti s prirodom.

Sudjelovanjem u tim aktivnostima djeca ne samo da jačaju svoje zdravlje, već i stječu vrijedna znanja o prirodnim metodama očuvanja zdravlja koje mogu primjenjivati i u svakodnevnom životu.

Kako bi se Apipedagogija uspješno implementirala u svakodnevni rad s djecom, iznimno je važno osigurati kvalitetnu edukaciju odgojitelja. Ovaj pristup, koji objedinjuje elemente ekologije, senzorne stimulacije, interdisciplinarnog učenja i apiterapije zahtijeva od odgojitelja nova znanja, vještine i razumijevanje prirodnih procesa, ali i sposobnost povezivanja tih sadržaja s dječjim razvojnim potrebama.

Edukacija omogućuje odgojiteljima da steknu temeljito razumijevanje uloge pčela u ekosustavu, koristi pčelinjih proizvoda za zdravlje, načine njihove sigurne primjene u radu s djecom, kao i razvoj osjetljivosti prema prirodi i održivosti. Kroz stručne radionice, predavanja i iskustvene oblike učenja, odgojitelji razvijaju sposobnosti za osmišljavanje i provedbu aktivnosti koje su usklađene s razvojnim karakteristikama djece i temeljnim načelima ranog i predškolskog odgoja.

Osnaženi edukacijom, odgojitelji postaju kompetentni nositelji promjena i inovacija u svojoj ustanovi, sposobni promicati zdravlje, ekološku svijest i cjeloviti razvoj djeteta na način koji je prirodan, poticajan i primjeren dobi. Njihova edukacija ključna je i za sigurnost djece, jer pravilno rukovanje pčelinjim proizvodima i poznavanje eventualnih kontraindikacija (npr. alergija) zahtijeva stručno znanje i odgovoran pristup.

Ulaganje u edukaciju odgojitelja nije samo korak prema kvalitetnijem provođenju Apipedagogije, već i temelj za razvoj suvremenih kompetencija koje odgojiteljima omogućuju prilagodbu novim izazovima i primjenu inovativnih metoda u odgojno-obrazovnom radu. Time se osigurava da programi poput Apipedagogije doista zažive u praksi, donoseći djeci vrijedna iskustva i znanja koja će ih pratiti tijekom cijelog života.

Zavod za razvoj empatije in ustvarjalnosti Eneja iz Slovenije vodilna je od ključnih ustanova koja se bavi razvojem i promicanjem Apipedagogije – inovativnog, interdisciplinarnog pristupa odgoju i obrazovanju temeljenog na povezanosti djeteta s prirodom, pčelama i pčelinjim proizvodima. Zavod Eneja okuplja stručnjake iz područja pedagogije, apiterapije, psihologije i ekologije, s ciljem poticanja cjelovitog razvoja djece kroz prirodne i kreativne metode rada.

U okviru svog djelovanja, Zavod Eneja provodi stručne edukacije i radionice za odgojitelje, gdje se naglasak stavlja na razvoj empatije, senzibilizaciju za prirodu i živa bića, kao i korištenje pčelinjih

proizvoda u pedagoške svrhe. Edukacije su osmišljene tako da povezuju teorijska znanja s praktičnim iskustvom, omogućujući odgojiteljima da razumiju temeljne principe Apipedagogije, ali i da nauče kako ih primijeniti u svakodnevnom radu s djecom.

Odgojitelji kroz edukaciju dobivaju:

- znanja o pčelama, njihovoj ulozi u prirodi i važnosti očuvanja bioraznolikosti,
- informacije o pčelinjim proizvodima i njihovoj primjeni u apiterapiji,
- uvid u metode senzorne i iskustvene stimulacije djece pomoću prirodnih materijala,
- vještine za poticanje emocionalnog i socijalnog razvoja djece kroz empatičan pristup,
- praktične ideje i aktivnosti koje mogu odmah primijeniti u vrtiću.

Zaključak

Zavod Eneja promiče ideju da djeca najbolje uče kada su emocionalno uključena, aktivna i povezana s prirodom, a njihovi programi za edukaciju odgojitelja osnažuju stručne djelatnike da upravo takvo okruženje stvore u svojim skupinama.

Sudjelovanje u edukacijama Zavoda Eneja predstavlja vrijedan korak za sve odgojitelje koji žele svoj rad obogatiti suvremenim, prirodnim i empatičnim pristupima, a time unaprijediti i kvalitetu odgojno-obrazovnog procesa u svojim ustanovama.

Cilj našeg Erasmus+ plana bio je upoznati nove metode kojima možemo unaprijediti rad s djecom. Upravo zato smo u sklopu programa Erasmus željeli upoznati apipedagošku metodu. Naš vrtić nosi certifikat Eko škole te upoznavanje s ovom metodom dodatno može potaknuti odgovornost prema okolišu.

Osobno sam proširila dio spoznaja o API pedagogiji i API projekti, no kao takve nisam ih u mogućnosti provoditi u skupini bez odgovarajućih dozvola ili certifikata.

Međutim svoje iskustvo i stečeno znanje podijelila sam s kolegicama na našoj diseminaciji na odgojiteljskom vijeću, kao i roditeljima svoje skupine na roditeljskom sastanku. Kolegice i roditelji iskazali su zanimanje za provođenjem takvih aktivnosti i kod nas u našim skupinama.

Voljela bih da mreža API vrtića i škola APIS RETIS svoje programe predstavi i na našem području, te da i Koprivnica postane dio APIS RETIS mreže vrtića i škola te da aktivno sudjelujemo u zajedničkoj suradnji.

Također, jedan od ciljeva je da program Apipedagogije postane prepoznat i priznat unutar odgojno-obrazovnog sustava Republike Hrvatske. Vjerujemo da povezivanjem, zajedničkim naporima te razmjenom ideja možemo postići i taj cilj. Posebnu pažnju pritom treba posvetiti prilagodbi programa zakonodavnom okviru, pravilnicima i stručnim normama Republike Hrvatske, osobito u dijelu koji se odnosi na primjenu apiterapije. Provođenje aktivnosti koje uključuju apiterapijske elemente zahtijeva usklađenost s propisima koji reguliraju sigurnost djece, uporabu pčelinjih proizvoda u edukativne

svrhe, higijensko-sanitarne uvjete te stručno vođenje aktivnosti. Uvažavanje tih normi osigurava kvalitetnu, sigurnu i održivu provedbu programa, čime se doprinosi njegovoj društvenoj prihvaćenosti i institucionalnom priznanju.

Izvori i literatura

Erasmus+ projekat - dokumentacija.

API vrtec in grafika

Urša Zorec

Vrtec Mladi rod

Slovenija

Abstract

The article addresses guided activities in the field of visual arts within the pedagogical program API kindergarten, focusing on the presentation of good practices for working in a kindergarten. The primary methods are demonstration and creative play with the goals of experiencing, understanding, and enjoying art, learning about the artistic genre of graphics, and developing artistic presentation and imagination through conceptualization and creation.

In the framework of the project API kindergarten, an external expert was invited to introduce a new graphic technique to the children. Using this technique, the children created matrices and graphics with a bee motif, thereby artistically exploring the topic of apitherapy.

The project was concluded with a group exhibition of individual graphic works in the playroom, where we analyzed them together.

As a display of group work, we also created a joint graphic. From the matrices, we cut out bees and printed them in a large format, which encouraged collaborative creation and experiential learning.

The presented technique proved to be very suitable even for the youngest children, as they immensely enjoyed making the matrices and eagerly participated, even during multiple repetitions throughout the school year. However, when performing the activities, it is important to use appropriate materials and adapt the technique to a particular age group. We can start working with graphics with two-year-olds; however, for specific motives such as our bee theme, it is necessary to adapt the motive, tools, and printing method.

The practical implications of this approach can contribute to improving the pedagogical work in the implementation of visual arts activities in kindergartens. The emphasis is on a wider use of graphics in kindergartens and their connection with other curricular areas.

Apipedagogy emphasizes the child's holistic development by connecting nature, art, and experiential learning. Creating graphic works with a bee motif not only contributes to the artistic expression but also enables children to gain a deeper understanding of the significance of bees and nature in our environment.

Keywords: API kindergarten, graphics, experiential learning, art, Apipedagogy.

Uvod

V tem prispevku predstavljene dejavnosti so se izvajale v Vrtcu Mladi rod Ljubljana, v sklopu projekta API vrtec, v šolskem letu 2020/2021. Projekt API vrtec Mestne občine Ljubljana je potekal pod mentorstvom strokovne vodje programa Nine Ilič v skupini otrok, starih od pet do šest let.

V okviru projekta smo nekaj mesecev izvajali različne dejavnosti na vseh kurikularnih področjih, s katerimi smo otrokom približali čebele, njihovo življenje in značilnosti. Poseben poudarek smo namenili likovni umetnosti, saj jo otroci izredno radi raziskujejo, hkrati pa omogoča preplet z ostalimi področji kurikuluma.

Poglavitni metodi dela z otroki sta bili demonstracija in ustvarjalna igra, s katerima smo ciljali predvsem na pedagoško področje umetnosti. Otroci so skozi aktivno učenje spoznavali tehniko stiroprinta ali stirografije ter material stiropor. Ob tem so doživljali, spoznavali in uživali v umetnosti, se seznanjali z grafiko kot umetniško zvrstjo ter razvijali umetniško predstavljivost in domišljijo z zamišljanjem in ustvarjanjem.

Poleg umetniškega vidika je imel projekt tudi pomembno trajnostno noto. Apipedagogika kot pristop združuje vzgojo, umetnost in ozaveščanje o pomenu čebel ter skrbi za okolje. S tem smo želeli otroke ne le spodbuditi k ustvarjanju, temveč jih tudi senzibilizirati za pomen čebel v ekosistemu in jih spodbuditi k trajnostnemu razmišljanju. Varstvo okolja je bil eden izmed ciljev, saj smo z ustvarjalnimi dejavnostmi in vključevanjem motivov čebel spodbudili otroke k odgovornemu ravnanju z naravo in pomenu zaščite čebel, ki so ključne za biotsko ravnovesje in našo prihodnost. Skozi ustvarjalni proces so otroci aktivno spoznavali čebelji svet ter razvijali pozitiven odnos do narave in njenega varstva.

Izvedba projekta ne bi bila mogoča brez podpore številnih deležnikov. Iskrena zahvala gre vodstvu Vrtca Mladi rod, ravnatelju Alešu Boletu, ki je omogočil izvedbo dejavnosti, ter sodelavki Katji Škof, ki je bila ključna pri organizaciji in izvedbi. Prav tako se zahvaljujem Nini Ilič za mentorstvo, strokovno usmerjanje in sprotno podporo tekom celotnega procesa. Posebna zahvala gre tudi zunanjemu izvajalcu, rednemu profesorju na Pedagoški fakulteti, akademskemu slikarju in grafiku, mag. Črtomirju Frelihu, ki je otrokom predstavil grafično tehniko, in seveda našim otrokom, ki so z navdušenjem sodelovali in s svojo ustvarjalnostjo obogatili projekt.

Materiali in metode

Že pod mentorstvom prof. Freliha, sem v svoji magistrski nalogi raziskovala, ali je stirografija kot grafična tehnika primerna za otroke v vrtcu, in ugotovila, da je zelo primerna tudi za najmlajše. Tako sem se odločila, da jo vključim v naš projekt, ki je povezal umetnost, naravo in apiterapijo.

Projekt API vrtec, ki se je osredotočal na spoznavanje čebel, njihovega življenja in njihovega pomena za naravo in varstvo okolja sem želela povezati z inovativno tehniko prof. Freliha, ter tako povezati spoznavanje narave in njenega varstva tudi s spoznavanjem umetniškega ustvarjanja pod budnim očesom priznanega pedagoga in likovnega umetnika.

Za to grafično tehniko sem se odločila zaradi enostavnosti materiala, hkrati pa sem želela vključiti tudi širši pomen projekta API vrtec, ki se je osredotočal na spoznavanje čebel, njihovega življenja in njihovega pomena za naravo ter varstvo okolja.

Uporaba stirografije se je izkazala za odlično izbiro, saj je omogočila, da smo otrokom predstavili umetnost na enostaven in zabaven način, z izbiro tematike pa se je povezala s spoznavanjem čebel v naravi. obenem pa jih povezali z naravo in čebelami. K sodelovanju v projektu API Vrtec smo povabili umetnika, akademskega slikarja in grafika, profesorja na Pedagoški fakulteti, mag. Črtomirja Freliha. Stirografijo ali stiroprint kot grafično tehniko, katere avtor je sodelujoči umetnik, je predstavil otrokom v skupini.

Stirografija je zelo primerna tudi za mlajše otroke zaradi uporabljenega materiala - stiroporja, ki je dovolj mehak in ga je moč oblikovati z različno trdimi materiali. To omogoča enostavno risanje in ustvarjanje vzorcev.

Umetnik Prof. Frelih je otroke navdušil s svojo demonstracijo stirografije. Otroci so s pomočjo navadnih svinčnikov (HB) narisali motiv čebele na penaste plošče, na katero so v nadaljevanju s penastim valjčkom nanесли črno tempera barvo in jo odtisnili.

Tehnika je omogočila otrokom, da so se skozi igro učili o umetnosti, hkrati pa smo jih povezali s tematskim področjem čebel, ki je bilo osrednje v projektu API vrtec.

Po začetnem navdušenju so otroci ustvarili svoje lastne matrice, s katerimi so natisnili svoje edinstvene grafike. Za tiskanje smo uporabili različne vrste in barve papirja, vključno s šelešamerjem, kar je omogočilo različne barvne kontraste.

Otroke smo aktivno vključili v vse faze dejavnosti – od risanja in izdelave matrice do nanašanja barve, tiskanja in sušenja končnih izdelkov ter analiziranja izdelkov. V procesu so otroci izkazali veliko ustvarjalnost, saj so različni motivi čebel nastajali v različnih stilih, od stiliziranih različic do risb, ki so jih navdihnili liki iz risank. Vključevanje otrok v vse faze ustvarjanja je okrepilo njihovo notranjo motivacijo, saj so imeli občutek, da so v celoti odgovorni za končni rezultat.

Projekt smo zaključili s skupinsko razstavo individualnih grafičnih izdelkov v igralnici, kjer smo jih skupaj analizirali.

Kot prikaz skupinskega dela smo naredili tudi skupno grafiko. Iz matric smo smo izrezali čebele in jih odtisnili na velik format, kar je spodbudilo sodelovalno ustvarjanje in izkustveno učenje.

Pri načrtovanju dejavnosti smo vključili tudi elemente apiterapevtskega pristopa, ki temelji na pozitivnem učinku čebel na ljudi. Apiterapija vključuje uporabo čebeljih pridelkov, kot so med, vosek, propolis in čebelji strup, za zdravljenje in izboljšanje počutja. V tem kontekstu smo otroke naučili o pomenu čebel v naravi, kako s svojo dejavnostjo pripomorejo k opraševanju rastlin in kako lahko čebelji pridelki pozitivno vplivajo na naše zdravje. Poleg tega smo pri različnih dejavnostih uporabljali naravne materiale, ki so otroke spodbujali k razmišljanju o okolju in čebelarstvu kot pomembnem delu trajnostnega razvoja. V okviru delavnic smo otrokom omogočili neposreden stik z naravnimi materiali. Prav tako so imeli priložnost, da so pri dejavnostih postavljali vprašanja o čebelah in njihovem okolju, kar je omogočilo široko interdisciplinarno učenje.

Glavni cilji, ki smo jih želeli doseči, so bili spodbujanje samostojnosti otrok, razvijanje njihove domišljije in notranje motivacije ter omogočanje spoznavanja nove grafične tehnike. Posebno pozornost smo namenili razvijanju fine motorike, saj so otroci med ustvarjanjem risb in izrezovanjem matrice urili svoje ročne spretnosti. Delo z novim materialom in spoznavanje umetnosti je prispevalo k večji samozavesti otrok in k njihovem zavedanju o tem, kako umetnost in narava vplivata na njihovo življenje.

Rezultati in razprava

Dejavnosti, ki so bile izvedene v sklopu projekta API vrtec, so otrokom omogočile, da so se skozi igro in ustvarjalnost učili o čebelah, umetnosti in naravi. Stirografija je bila odlična in inovativna izbira, saj je preprosta in primerna za mlajše otroke, hkrati pa ponuja širok spekter ustvarjalnih možnosti. Z vključitvijo zunanjega strokovnjaka, apiterapevtskih pristopov in interdisciplinarnega učenja smo otrokom omogočili bogato izkušnjo, ki je spodbudila njihovo radovednost, ustvarjalnost in spoštovanje do narave.

Dejavnost z grafično tehniko stirografije je bila zelo uspešna, saj je otrokom omogočila, da so se naučili nove tehnike, hkrati pa smo jih vključili v proces ustvarjanja in raziskovanja. Poleg tega so se otroci skozi dejavnost naučili veliko o čebelah in njihovem pomenu za naravo, kar je bilo v skladu z cilji projekta API vrtec. S tem so pridobili boljše razumevanje naravnih procesov in pomena čebel, kar je vključevalo tudi elemente apiterapije. Na ta način so bile povezane umetnost, narava in zdravje, kar je omogočilo otrokom, da se učijo na različnih ravneh.

Otroci so bili navdušeni nad novim ustvarjalnim izzivom in veseli so bili, da so lahko uporabljali novo tehniko, ki ni bila le poučna, temveč tudi zelo zabavna. Največji odziv so imeli na samo ustvarjanje grafike in nato tiskanje njihovih matric. Opazili smo, da so bili nekateri otroci zelo natančni in so se osredotočali na podrobnosti, medtem ko so drugi svoj motiv poenostavili in risali bolj stilizirane čebele. To kaže na raznolikost pristopov in ustvarjalnosti otrok, kar je omogočilo, da so se vsi počutili uspešne pri svojih prizadevanjih. Otroci so bili vključeni v vse faze procesa, od risanja do tiskanja in

postavitve končnih del. To jim je omogočilo, da so pridobili veščine in se počutili odgovorne za končni rezultat. Sestava in izdelava matric, risanje v penasto ploščo ter nanašanje barve z valjčkom so bili naloge, ki so omogočile razvoj fine motorike, ki je pomembna za nadaljnje učenje. S tem, da smo vključili tematiko čebel, smo otrokom omogočili, da so skozi umetnost spoznavali pomembnost čebel v naravi in njihovo vlogo v ekosistemu. S tem smo tudi povezali umetniške dejavnosti z naravoslovnim znanjem, kar je otrokom omogočilo celostno izkušnjo.

Starši so bili navdušeni nad tem, kako so otroci izrazili svoje ustvarjalne sposobnosti. Poudarili so, da so njihovi otroci o tej dejavnosti pogosto pripovedovali doma, kar kaže na njihov angažma in notranjo motivacijo, ki je bila aktivirana skozi umetniški proces. Prav tako so starši cenili, da so otroci skozi umetnost spoznavali čebele, saj je to za mnoge starše pomembno tudi v kontekstu ohranjanja narave in varstva okolja.

Vključevanje zunanjega strokovnjaka, prof. Freliha, je igralo ključno vlogo pri motivaciji otrok. Ko so otroci videli strokovnjaka v akciji, so se hitro navdušili nad tehniko in željo po ustvarjanju izrazili že na začetku, pogosto celo več kot smo predvideli. To je pokazatelj, da je motivacija ključna za uspeh pedagoških dejavnosti, še posebej, ko vključujejo zunanje strokovnjake. Otroci so se ob tem počutili pomembne in vključene v proces, kar je okrepilo njihovo notranjo motivacijo. Sodelovanje s prof. Frelihom je otrokom omogočilo, da so spoznali profesionalnega umetnika in njegovo delo, kar je obogatilo izkušnjo. Prav tako je njegov obisk povečal motivacijo in zaupanje otrok v svoje ustvarjalne sposobnosti. Sodelovanje z zunanjim strokovnjakom se je izkazalo kot pomembno tudi za kakovost pedagoškega dela. Črtomirjev obisk ni le obogatil dejavnosti, ampak je otrokom omogočil, da so doživeli umetnost na povsem nov način – skozi praktičen in sproščen proces. Priznani profesor je otroke navdušil, hkrati pa jim je nudil podporo pri njihovem ustvarjanju in jih usmerjal v tem, kako se umetnost lahko poveže z naravo.

Dejavnost je dosegla vse predvidene cilje: spodbujanje ustvarjalnosti, razvijanje fine motorike in vključevanje otrokovih idej v ustvarjalni proces. Učinkovitost dejavnosti je bila še posebej opazna pri otrocih, ki so izrazili veliko željo po ponovnem ustvarjanju in izpopolnjevanju svojih grafik. Presenetilo nas je hitro osvajanje tehnike, in predvsem samostojnost otrok pri delu, kar je ključno za gradnjo njihove samozavesti pri umetniškem ustvarjanju.

Izvedena dejavnost je imela mnogo prednosti, med katerimi so

- spodbujanje samostojnosti,
- razvijanje fine motorike,
- povezovanje umetnosti in narave,
- vključevanje zunanjega strokovnjaka.

V prihodnosti bi bilo smiselno vključiti tudi druge strokovnjake, ki se ukvarjajo z naravo, ekosistemi ali celo čebelarstvom, kar bi lahko dodatno obogatilo izkušnjo otrok in omogočilo celostno učenje.

Tako uspešen obisk umetnika je priložnost za nadaljevanje umetniških dejavnosti in vključevanje drugih tehnik. Otroci so se izkazali kot zelo sposobni in motivirani za učenje novih umetniških tehnik,

zato bi bilo smiselno to priložnost izkoristiti tudi v prihodnosti.

Zaključek

Na podlagi izvedene dejavnosti z uporabo stirografije v okviru projekta API vrtec in vključitvijo zunanjega strokovnjaka, prof. Freliha, lahko zaključimo, da je bila uporaba te umetniške tehnike zelo uspešna in koristna za otroke. Otroci so v procesu ustvarjanja grafike razvijali različne veščine, kot so fine motorike, natančnost, ustvarjalnost, samostojnost in zmožnost dela v skupini. Poleg tega so skozi dejavnost spoznali pomen čebel in narave, kar je pomemben element apiterapije, ki povezuje umetnost, naravo in zdravje.

Uporaba stirografije je bila idealen način za vključevanje elementov apipedagogike, saj je umetnost omogočila, da so otroci na kreativen način raziskovali svet čebel. S tem, ko so ustvarjali grafike s čebelami, so si otroci ne samo izboljšali ustvarjalne spretnosti, ampak so tudi razvili globlje razumevanje pomena čebel v naravi. Umetniška dejavnost je tako delovala kot orodje za boljše razumevanje širših naravnih tematik, kar je omogočilo celosten razvoj otrok. Tehnika stirografije v kombinaciji z apipedagogiko se je izkazala za izredno uspešno. Otrokom je omogočila ne samo ustvarjalno izražanje, ampak tudi globlje razumevanje pomembnih naravnih procesov, kot je vloga čebel v ekosistemu. Apipedagogika je, v primerjavi z drugimi pedagoškimi pristopi, omogočila bolj celostno in povezano učenje, ki vključuje elemente umetnosti, narave in zdravja. Na ta način je ustvarjena celovita učna izkušnja, ki podpira tako ustvarjalni kot naravoslovni razvoj otrok.

Apipedagogika, ki vključuje uporabo elementov čebel in narave v pedagoških dejavnostih, je v tem primeru omogočila otrokom, da so skozi umetnost in igro spoznavali pomembnost čebel in njihovega vpliva na ekosisteme. Ta pristop je edinstven, saj otrokom omogoča povezovanje čustvenega, intelektualnega in fizičnega razvoja na način, ki je hkrati zabaven, poučen in povezan z naravo. V primerjavi z drugimi pedagoškimi pristopi, ki morda niso tako osredotočeni na naravo, apipedagogika prinaša globlje razumevanje naravnih procesov in vzpostavlja čustveno povezanost z okoljem.

Literatura

Ilič, N. (2019). *Izkustveno učenje s čebelo*. V: Zbornik prispevkov in povzetkov ob Mednarodnem strokovnem simpoziju »Zlati rez«, str. 666-669. Slovenj Gradec: Prva osnovna šola Slovenj Gradec.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

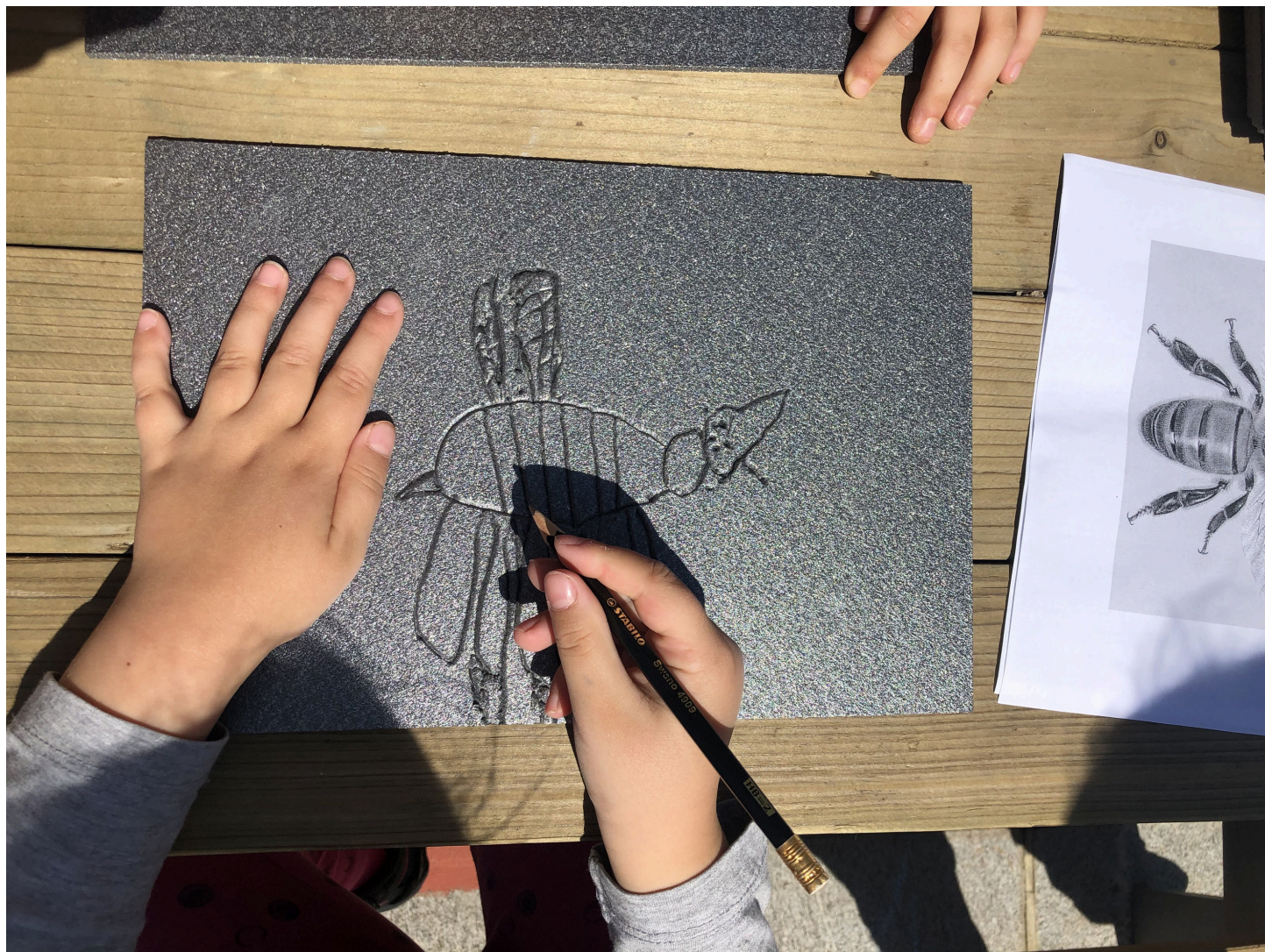
Valenčič Zuljan, M. (2020). *Učne metode in razvoj učiteljeve metodične kompetence*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Zalar, U. (2017). *Razmerje med risbo in grafiko v predšolskem obdobju*. Magistrsko delo, Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

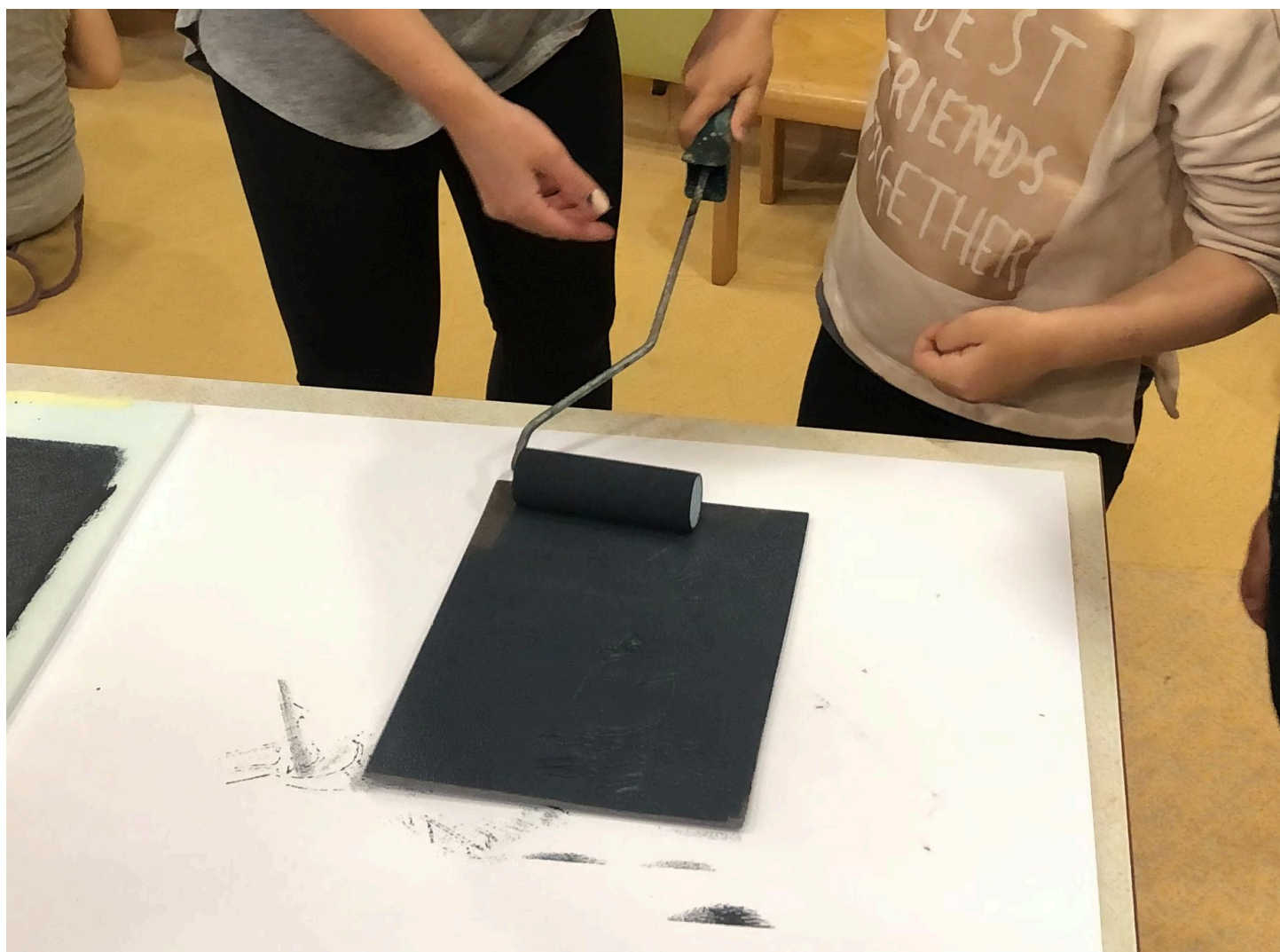
Zalar, U., Ilič, N. (2024). *API vrtec in grafika*. Vzgojiteljica: Revija za dobro prakso v vrtcih, 26(6), 33–35.

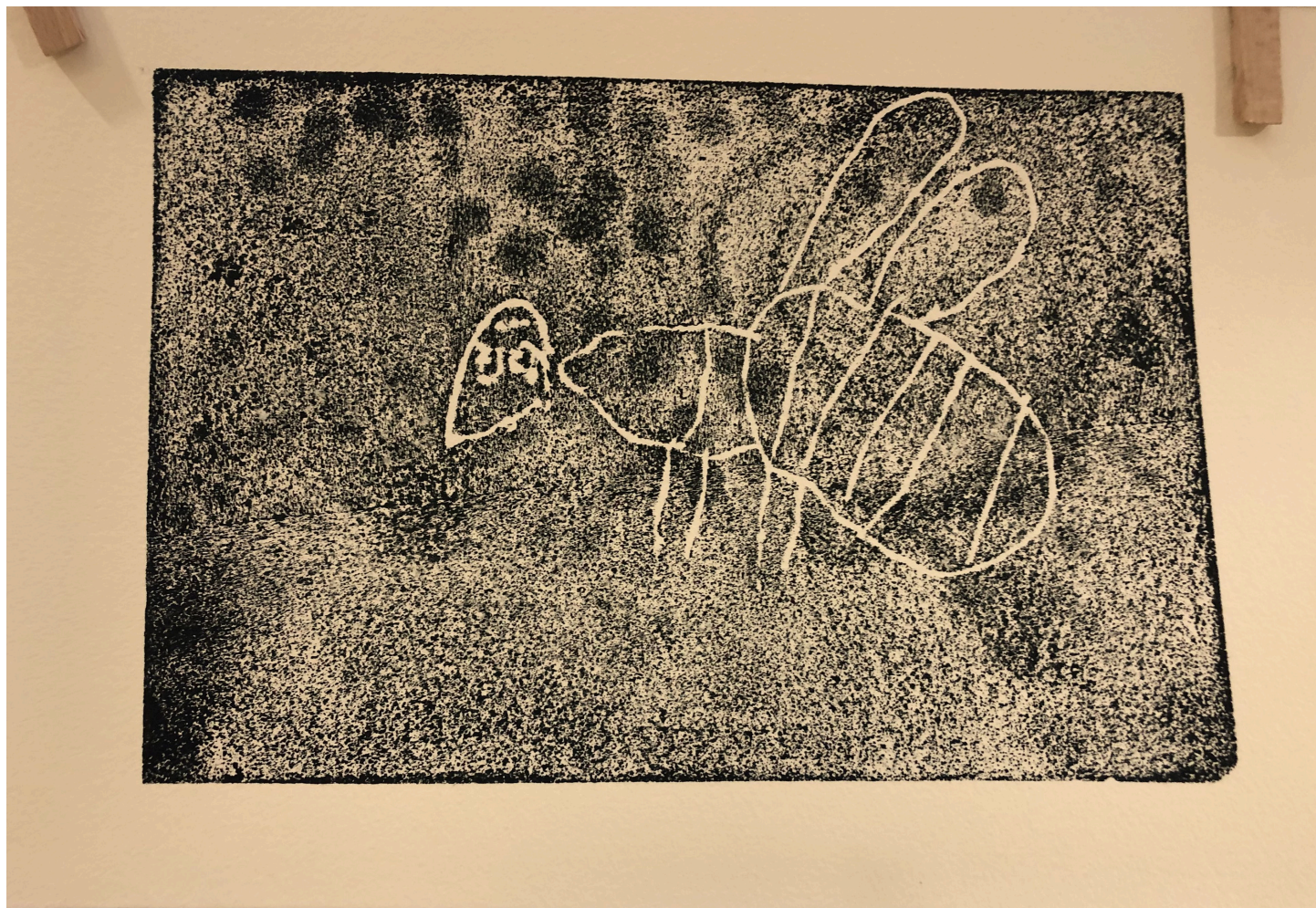
Slika 1: Urša Zorec; demonstracija prof. Freliha.

Slika 2: Urša Z.; matrica.

Slika 3: Urša Z.; nanašanje barve na matrico.

Slika 4: Urša Z.; grafični odtis.

Slika 5: Urša Z.; skupinska razstava grafičnih izdelkov v igralnici.

Slika 6: Urša Z.; skupna grafika.

Beekeeping in diaries, letters, and literary works

Tanja Schleis

Gimnazija A.G.Matoša Đakovo / Filozofski fakultet Osijek
Hrvatska

Abstract

Ivana Brlić-Mažuranić, one of the most significant Croatian writers, is known for her deep sensitivity to nature and rich symbolism in her works. She is particularly recognized for incorporating motifs from Slavic mythology into her writing. However, it is intriguing that no one has yet noticed the numerous beekeeping motifs present not only in her literary creations but also in her diaries and letters. These writings form a rich legacy from which we can learn a great deal about this extraordinary children's writer. This paper explores the hypothesis that Brlić-Mažuranić was a knowledgeable beekeeper and that she may have kept bees on the family estate Brlićevac. By analyzing her private records—diaries, letters, and literary works—this study seeks to find evidence of her interest in beekeeping as well as possible practical experiences in this activity. It also examines how bees and their symbolism are woven into her literature. This research opens the door to further interdisciplinary studies connecting literature and beekeeping, contributing to a better understanding of the life and interests of this remarkable writer.

Keywords: Ivana Brlić-Mažuranić, beekeeping, literature, children's literature, bee symbolism.

THE
WINTERING
OF BEES

HONEY
PRODUCTION

PROFIT
FROM
HONEY

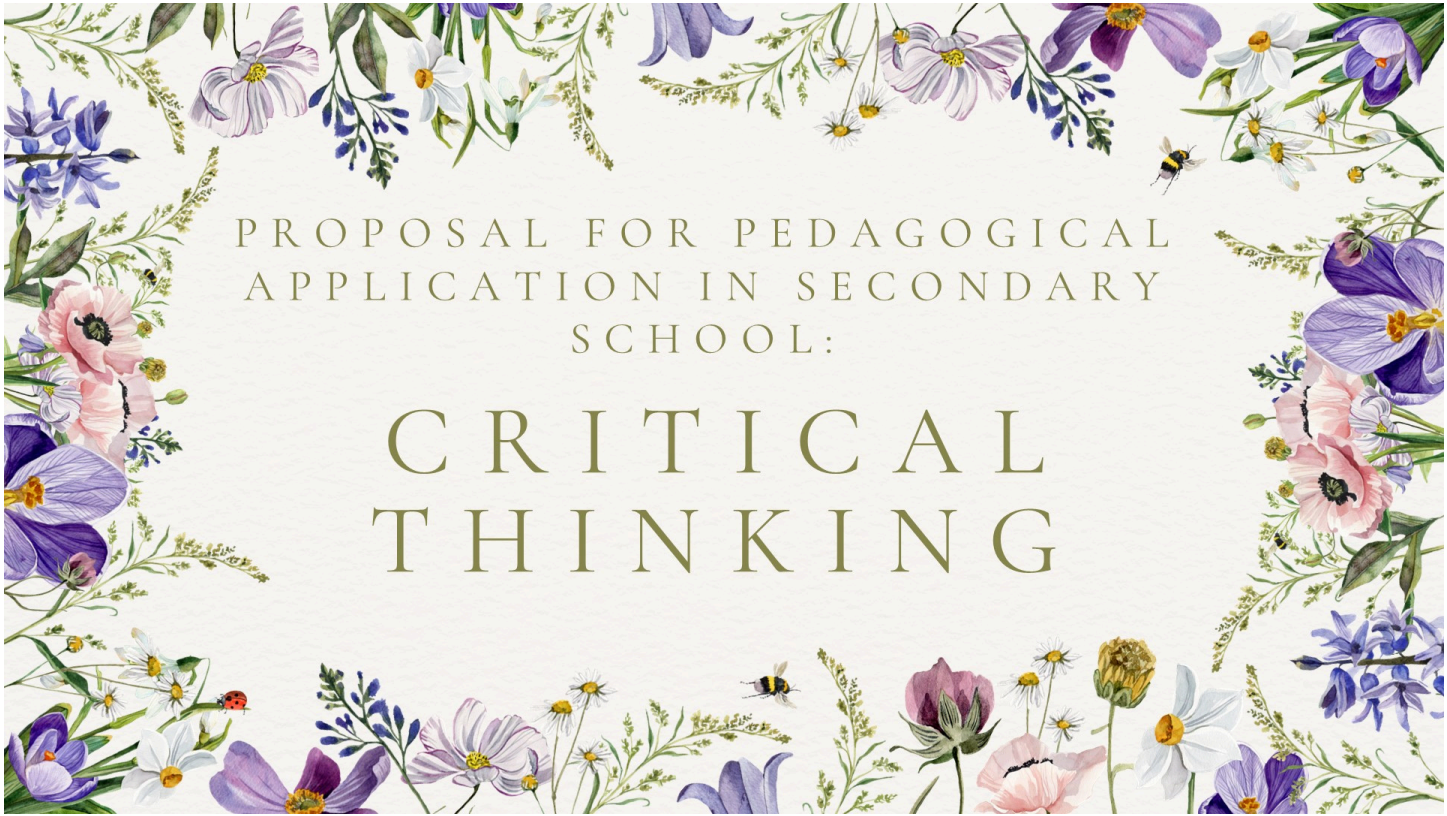

MORALITY AND
ETHICAL
INTEGRITY

PROPOSAL FOR PEDAGOGICAL
APPLICATION IN SECONDARY
SCHOOL:

DEBATE

PROPOSAL FOR PEDAGOGICAL
APPLICATION IN SECONDARY
SCHOOL:

CRITICAL THINKING

*'WHAT IS THE SKY ABOVE
COMPARED TO YOUR EYE THAT
GAZES UPON IT? FOR IN YOUR EYE,
GOD CREATED THE SHINE OF THE
SUN, AND HONEY IS NOT SWEET
WHEN THE BEE CARRIES IT, BUT
WHEN YOUR LIPS DRINK IT.'*

~ I V A N A B R L I Ć M A Ž U R A N I Ć

Spoznavanje pravil lepega vedenja v predšolskem obdobju v povezavi s sobivanjem z živimi bitji in naravo

Tadeja Kosec Ostanek

Vrtec Ledina

Slovenija

Abstract

The topic of proper behavior near bees is crucial for the preservation of these pollinators and the protection of the natural environment. While working with young children, I used methods of exploration, observation, artistic expression, and independent thinking. My goal was to help preschool children better understand the importance of behaving properly around bees and other living creatures. Through various activities, I aimed to encourage their responsible behavior and ecological awareness. The activities we carried out included a visit to a meadow, where the children observed and explored the natural environment while learning the basics of good behavior around bees. In a second activity, which focused on language, the children used picture cards to create their own story based on the theme of proper behavior around bees, while also learning how to make a honey spread. This story helped them connect with nature and understand the significance of bees and other living beings in our environment and daily lives. In a third activity, the children engaged in role-play to practice the rules of good behavior, taking on different roles throughout the activity. The final activity involved movement, where they reinforced the behavior rules through play while listening to music. Throughout these activities, the children developed language skills and empathy for animals. I observed positive interactions, cooperation among the children, and their ability to independently resolve conflicts. They were highly motivated and actively participated in every activity, demonstrating a strong interest. By the end of the activities, the children had mastered the key rules of good behavior around bees, which they later demonstrated during a visit to the meadow and forest, as well as when presenting the rules to their parents and other children. I concluded that these activities were both engaging and effective, as the children remained active throughout, developed empathy for animals, and improved their social interactions.

Key words: empathy, respect for nature, care for animals, social development.

Uvod

S temo Spoznavanje pravil lepega vedenja v predšolskem obdobju v povezavi s sobivanjem z živimi bitji in naravo, sem se osredotočala na oblikovanje temeljnega, spoštljivega in odgovornega vedenja otrok v predšolskem obdobju. V predšolskem obdobju otroci intenzivno doživljajo svet skozi igro, raziskovanje in gibanje, zato je to obdobje ključno za socialni in etični razvoj, saj ga bodo kasneje prenašali v odraslo življenje.

Izvedene dejavnosti temeljijo na celostnem pristopu k učenju in vključujejo področje jezika, umetnosti, narave, družbe in gibanja. Nit načrtovanih dejavnosti je temeljila na razvoju empatije, spoštovanja ter pomena razumevanja mirnega in odgovornega vedenja do vseh živih bitji. Dejavnosti so bile podprte z aktivnim sodelovanjem, izkustvenim učenjem in refleksijo, kar je pripomoglo k boljšemu razumevanju vsebine.

Dejavnosti so bile skrbno načrtovane in so se smiselno nadgrajevale. Vsaka je poudarjala drugačen vidik pravil lepega vedenja: poslušanje, potrpežljivost, tiho opazovanje, upoštevanje prostora drugih bitij, sodelovanje in nenazadnje tudi odgovorno nabiranje naravnih sestavin.

Vse načrtovane dejavnosti pomembno prispevajo k vzgoji za trajnostni razvoj, saj se otroci oblikujejo kot odgovorni posamezniki, ki razumejo pomen naravnega okolja in tako aktivno prispevajo k ohranjanju okolja. Zato mislim, da je tema izjemno primerna za nadaljnjo uporabo in razvijanje. Ponuja namreč velike možnosti za medpodročno povezovanje in prilagodljivost vsebin v različnih letnih časih in okoljih. Tema je otrokom izjemno blizu, saj se dogaja v njihovem naravnem okolju, spodbuja njihovo radovednost ter omogoča doživljanje sveta skozi igro.

Metodologija

Raziskovalni pristop je temeljil na kvalitativni paradigmi, s poudarkom na akcijskem raziskovanju, ki omogoča hkratno izvajanje pedagoških aktivnosti in sprotno evalvacijo njihovega vpliva. Uporabljene so bile metode opazovanja z udeležbo, demonstracije, igre, raziskovanja, formativnega spremljanja, sociometrične analize ter pedagoškega eksperimenta v obliki primerjalne dejavnosti. Podatki so bili zbirani sistematično, z vodenjem dnevniških zapisov, beleženjem otroških izjav, analizami vedenjskih vzorcev in dokumentiranjem dejavnosti s fotografijami.

Dejavnosti so bile oblikovane v skladu z apipedagoškimi načeli (Ilič, 2023) in so vključevale apipedagoške vsebine.

Rezultati

Izvedene dejavnosti so pripeljale do več spoznanj, da je predšolsko obdobje izjemno pomemben čas za razvoj osnovnih vrednot, kot so spoštovanje, sodelovanje, odgovornost in empatija. Ne glede na

starost otrok, so že v tem obdobju sposobni sprejemati informacije in jih spoštovati, za kar lahko prepisujemo opazovanju in posnemanju tako odraslih kot sovrstnikov pri spoštovanju in ravnanju v naravnem okolju. Ta dejstva temeljijo na neposrednem opazovanju otrok, medsebojnem sodelovanju ter njihove refleksije skozi pogovore.

Med prvo dejavnostjo so otroci pokazali, da že v zgodnjem obdobju zmorejo razviti občutek za odgovorno vedenje in ravnanje v naravnem okolju. Pomembno je, da jih pri tem predstavimo primere dobre prakse, nas opazujejo pri delu. Dejavnost je pri otrocih spodbujala tako radovednost kot logično mišljenje. Prepoznavali so pomen tihega in mirnega opazovanja, mirnega vedenja ter varne razdalje pri srečanju z živimi bitji.

Druga dejavnost je pripomogla k pridobivanju samozavesti pri pripovedovanju, uporabo lasne domišljije in krepitev sodelovanja. Otroci so pokazali visoko stopnjo zanimanja. Dejavnost je spodbujala razvoj jezikovnih zmožnosti, pripovedovalnih spretnosti in bogatenje besednega zaklada. Ugotovila sem, da otroci v varnem in spodbudnem okolju lažje premagujejo govorne ovire, kar potrjuje pomen ustrezne didaktične podpore pri razvijanju jezika v predšolskem obdobju.

Tretja dejavnost je pomembno prispevala k razumevanju in ustvarjanju pravil lepega vedenja v konkretnih situacijah. Skozi igro so usklajevali gibanje, ravnovesje in komunikacijo z drugimi, da so lahko uspešno sodelovali. Pri tem so razvijali empatijo ter razumeli vpliv svojega vedenja na druge.

Zadnja dejavnost je bila med otroki najbolj priljubljena in zanimiva. Prepletanje različnih področij dejavnosti (gibanje, umetnost in družba) je otrokom omogočala sproščeno izražanje, ustvarjalnost in telesno aktivnost. Ugotovila sem, da je vključevanje umetnosti izjemno učinkovito za krepitev čustvenega izražanja, samozavesti in ustvarjalnosti. Med dejavnostjo so upoštevali pravila igre, razvijali občutek za ritem in koordinacijo, kar pomembno vpliva na celostni razvoj.

Za začetek sem otroke odpeljala na sprehod v naravo, na travnik, kjer smo skupaj raziskovali različne vrste cvetlic in dreves, ki so ključne za življenje čebel. Cilj te dejavnosti je bil, da razvijejo spoštljiv odnos do naravnega okolja in živih bitij. Pri tem so otroci uporabljali povečevalna stekla za boljše videnje. Spoznavali so, kako čebele prispevajo k opraševanju in zakaj so te majhne živali tako pomembne za naše življenje. Poleg čebel so opazili tudi druge žuželke, jih med seboj primerjali in izmenjali mnenja. Pri tem smo se pogovarjali in jih naučili, kako jih opazovati brez motenja njihovih naravnih navad. Ena izmed nalog je bila tudi, da poiščejo določeno vrsto cvetlic, ki privabljajo čebele in spoznali, zakaj so nekatere vrste bolj privlačne za čebele kot druge.

Že pri tej dejavnosti so spoznavali pravila vedenja v bližini čebel in spoštovanje teh živali. Odziv otrok je bil pozitiven, pokazali so veliko zanimanja. Z gibanjem so ponazorili umik od žuželk, da bodo naprej opravljale svoje delo. Med seboj so sodelovali, spoštovali pravila in bili vztrajni. Med otroki se je razvila diskusija o tem, kako so čebelice letale iz cveta na cvet, kako so natančne, hitre, usklajene.

Nekaj izjav otrok med opazovanjem:

- Deklica je povedala, da se ji zdi, da čebelice letajo iz cveta na cvet medtem ko plešejo.

- Marjetica ima zelo močan vonj, mogoče zato žuželke pridejo nanjo.
- Zdaj vem, zakaj ne smem mahati z rokami, ko je čebela zraven.
- Čebele so res zelo pridne, brez njih nebi imeli sadja, a ne?
- Mi smo našli tri različne žuželke, ena ima čisto tanke noge.

S to dejavnostjo so otroci razvijali spoštljiv odnos do narave in živih bitji, ne samo do čebel, ampak vseh žuželk. Spoznavali so pomen čebel za opraševanje rastlin. Prepoznavali so cvetlice, ki privabljajo čebele, ter razmišljali o tem, zakaj so nekatere privlačnejše od drugih – pri tem so uporabljali logično mišljenje in sklepanje. Vadili so spoštovanje pravil vedenja v naravi, predvsem v bližini čebel, in razvijali občutek varnosti ter odgovornosti.

Naslednja dejavnost, ki se je povezovala na temo Pravila lepega vedenja v bližini čebel je bila iz področja jezika. Otroci so s pomočjo pripovedovalnih kartic sestavili zgodbo z naslovom »Medeni svet« in pri tem uporabljali lastno domišljijo. Zgodbo sem na koncu oblikovala in smo jo prebirali skozi dejavnosti. Zgodba govori o tem, kako z upoštevanjem pravil lepega vedenja v bližini čebel pridemo do sestavin za pripravo namaza.

Otroci so pri tej dejavnosti aktivno sodelovali in pri tem uporabljali lastno domišljijo. Pri dejavnosti so uspešno sestavili svojo zgodbo s pomočjo pripovedovalnih kartic. Pokazali so ustvarjalnost in sposobnost sodelovanja v skupini. Razvijali so pripovedne spretnosti, kot so razumevanje zaporedja dogodkov, povezovanje slik s pripovedjo ter izražanje misli v povedih. Poleg tega so krepili besedni zaklad in spretnosti poslušanja ter se urili v strpnem poslušanju in dopolnjevanju idej svojih sovrstnikov. Nekaj otrok je bilo bolj zadržanih, predvsem zaradi uporabe jezika in slabše izgovorjave. Vendar sem k dejavnosti spodbudila in povabila vse otroke, da so dobili občutek in samozavest.

Tretja dejavnost, ki je vključevala pravila lepega vedenja, so otroci izvajali skozi igro vlog nabiranja sestavin za pripravo namaza. Dejavnost se je navezovala na zgornjo zgodbo. Otroci so se spremenili v »nabiralce« in »čebele«. Razdelili so se v skupine in vsaka skupina je dobila enako nalogo. Nabiralci so morali nabrati sestavine za pripravo namaza z upoštevanjem pravil, ki so jih spoznali v zgodbi in pri delu ne motiti čebel. Otroci so pred tem izdelali cvetlice za čebele. Izdelane so bile iz filca in smo jih postavili tla. Iz odpadnega materiala so si izdelali maske čebelic in jih uporabili med igro. Igre vlog čebelic so menjavali, tako da je vsak otrok prišel na vrsto. Igra vlog je potekala takole. Medtem, ko otroci iščejo sestavine na »travniku (travnik je prestavljala igralnica), so čebele letale okoli cvetic in se niso pustile motiti pri delu. Vsakič, ko so otroci prekršili pravila (na primer, preveč hrupa, prehitro gibanje), so otroci čebelice poletele proti njim in jim pokazale, da jim to ni všeč.

Igro smo večkrat ponovili, saj jim je bila izjemno zanimiva. Načine igre in pravila so hitro usvojili. Opaziti je bilo, da so se pri tem zabavali. Igro smo izvajali v večjem prostoru, da so se lahko prosto gibali, okolje je bilo tako bolj varno. Pri igri vlog so se preizkusili v različnih vlogah in uspešno utrjevali in izvajali pravila lepega vedenja v bližini čebel. S sodelovanjem so razvijali spoštljiv odnos do drugih, potrpežljivost in sposobnost sodelovanja v skupini. Poleg tega so razvijali empatijo in se vživljali v vloge, saj so tako razumeli, kako njihovo vedenje vpliva na druge. Z uporabo mask in

rekvizitov, ki so jih izdelali sami, so dodatno spodbujali svojo ustvarjalnost in vlogo doživljali še bolj avtentično.

Še zadnja, četrta dejavnost, ki smo jo z otroki izvedli na temo pravil lepega vedenja v bližini čebel pa je bila dejavnost s področja gibanja v povezavi z umetnostjo. Dejavnost je bila načrtovana z namenom, da se otroci med sodelovanjem zabavajo, so sproščeni in se ne obremenjujejo s pravili. Potek igre sem nadgrajevala in spreminjala z različnimi, drugačnimi nalogami, da je igra ostala zanimiva in otroci niso izgubili motivacije. Igro smo izvajali v telovadnici vrtca, da so imeli otroci dovolj prostora za izvajanje in da je bilo okolje varno za izvajanje. Za izvajanje igre smo potrebovali obroče različnih barv in velikosti, trakove in rože narejene iz filca, ki so jih pred tem izdelali sami. Za glasbeno podlago smo uporabili zvok čebeljega brenčanja. Za uvodno dejavnost sem otrokom predstavila igro. V tej igri so postali čebele, ki letajo iz cveta na cvet, da naberejo cvetni prah in medicino in s tem pomagajo pri oprraševanju. Na tleh so imeli obroče različnih barv in velikosti. Ob zvoku glasbe so začeli letati po prostoru in se dotikati obročev po tleh (predstavljali so si, da je cvetlica). Ko se je glasba ustavila, so morali poiskati vsak svojo »cvetlico« (v tem primeru obroč) in jih obkrožiti z rokami (kot da nabirajo cvetni prah in medicino). To dejavnost smo v dnevu večkrat ponovili.

Naslednji dan smo izvedli igro na nekoliko drugačen način tako, da so ponazarjali »letenje čebel«. Ob zvoku čebeljega brenčanja so pričeli teči po prostoru. Ko se je glasba ustavila, so ponazorili »čebelji ples« po lastni domišljiji (plesali so balet okoli rožic, premikali le roke, skakali okoli rožic, in podobne stvari). Po nekaj sekundah sem glasbo ponovno predvajala, otroci so ponovno tekali po prostoru. Dejavnost smo večkrat ponovili, vsakič, si je izbral drugo cvetlico. Igro smo tudi nadgradili in popestrili z dodatnimi rekviziti. Uporabili smo še rutke in izdelane cvetlice iz filca. Otroci so z uporabo rutk ponazarjali »opraševanje« cvetlic. Ponovno so letali po prostoru, kjer so bile na tleh cvetlice. Ko se je glasba ustavila, se niso samo usedli na cvetlico, ampak so s pomočjo rutk posnemali »opraševanje«. Dotikali so se cvetlic in krožili okoli nje.

Tudi pri teh dejavnosti so z veseljem in zanimanjem sodelovali. Od vseh izvedenih dejavnosti jih je zadnja najbolj navdušila zadnja z uporabo rutk. Že ob prvih zvokih čebeljega brenčanja so se spontano začeli gibati po prostoru ter z veliko domišljije in ustvarjalnosti ponazarjali letenje čebel. Ob ustavitvi glasbe so samostojno in na različne načine izražali »čebelji ples«, kjer so se vidno sprostili, prepustili gibanju in razvijali svojo gibalno domišljijo. Nekateri so plesali balet, drugi so se vrteli, mahali z rokami kot s krili ali poskakovali okoli rožic, kar kaže na njihovo svobodo izražanja ter individualni pristop k nalogi. Pri nekaj otrocih, predvsem dečkih, se je pokazala zadržanost pri plesu, vendar so se po opazovanju postopno sprostili in z veseljem sodelovali.

Diskusija

Ugotovitve iz prve terenske dejavnosti potrjujejo, da neposreden stik z naravnim okoljem pomembno prispeva k razvoju okoljske zavesti in spoštovanja živih bitij pri predšolskih otrocih. Senzorično bogata izkušnja opazovanja rastlin in žuželk v naravnem habitatu spodbuja kognitivne procese, kot

so primerjanje, klasifikacija in logično sklepanje, hkrati pa utrjuje čustveno in socialno zrelost otrok. Uporaba raziskovalnih pripomočkov (povečevalna stekla) je dodatno poglobila proces zaznavanja in podprla naravoslovno pismenost v zgodnjem otroštvu.

Z vidika socialnega in emocionalnega razvoja se je pokazalo, da je naravni prostor spodbudno okolje za krepitev sodelovanja, vztrajnosti ter upoštevanja pravil in dogovorov. Otroci so spontano razvijali strategije skupinskega dela, izražali zanimanje za deljenje opažanj in se med seboj spodbujali, kar kaže na razvoj prosocialnega vedenja. Hkrati so se naučili tudi osnov varnega in spoštljivega vedenja v prisotnosti žuželk, kar je ključno za zmanjševanje strahu pred nepoznanimi naravnimi dražljaji in oblikovanje strpnega odnosa do živih bitij.

Posebej pomembno je, da so otroci že v tej zgodnji fazi aktivnosti začeli ponotranjati osnovna pravila vedenja v bližini čebel, kar potrjuje, da so se ti vzgojni cilji lahko učinkovito dosegli preko izkustvenega učenja. Gibalno-igriva ponazoritev pravilnega odziva na prisotnost čebel (umik, brez vznemirjanja) ni služila le kot oblika telesne aktivnosti, temveč kot orodje za ponazoritev socialno sprejemljivega vedenja v kontekstu narave.

Diskusija, ki se je razvila med otroki med opazovanjem čebeljega vedenja (npr. natančnost, hitrost, usklajenost), kaže na naravno nagnjenost otrok k analogijam in vrednotenju vedenjskih vzorcev, kar lahko predstavlja pomembno izhodišče za razvoj moralnih in etičnih predstav. Čebelja družba kot primer organizirane, sodelovalne skupnosti je tako služila kot model za refleksijo o človeškem vedenju, kar predstavlja enega izmed osrednjih potencialov apipedagoškega pristopa.

V kontekstu pedagoške prakse se izkaže, da že uvodne naravoslovno obarvane dejavnosti – če so ustrezno strukturirane in ciljno naravnane – pomembno prispevajo k razvoju več ključnih kompetenc: čutne občutljivosti, samoregulacije, sodelovanja in ekološke odgovornosti. Hkrati pa predstavljajo temelj za nadaljnje, poglobljene apipedagoške dejavnosti, ki integrirajo naravoslovne, socialne in etične vsebine.

Zaključek

Končno spoznanje skozi vse štiri dejavnosti je, da pravil lepega vedenja ni mogoče privzgojiti zgolj z razlago, temveč morajo otroci znanje pridobiti z vključitvijo v vsakdanje izkušnje. Povezava mora biti tudi med igro, raziskovanjem, ustvarjanjem in gibanjem.

Z izvedenimi dejavnostmi smo otrokom na njim prijazen, igriv in doživljajski način približali tako naravoslovne vsebine kot tudi pomembne vidike socialnega učenja. Skozi sodelovanje v dejavnostih, so razvijali jezikovne spretnosti in empatijo do živali. Opaziti je bilo medsebojno sodelovanje med otroki, samostojno reševanje konfliktov in motiviranost. Aktivno so sodelovali pri vseh dejavnostih, pokazali visoko stopnjo zanimanja. Otroci so usvojili ključna pravila lepega vedenja v bližini čebel, kar se je izkazalo tudi kasneje pri obisku travnika in gozda ter predstavitev pravil staršem in ostalim

otrokom. Ugotavljam, da so bile dejavnosti za njih zanimive in učinkovite, saj so bili ves čas aktivni, razvili so empatijo do živali in razvili socialne interakcije.

Ti rezultati potrjujejo, da je oblikovanje spoštljivega odnosa do narave in sobitij mogoče že v predšolskem obdobju, če otrokom omogočimo ustrezno vodeno, a hkrati svobodno in ustvarjalno okolje. Temeljni gradniki socialnih in moralnih vrednot se tako postavljajo skozi aktivno doživljanje, sodelovanje in refleksijo – kar predstavlja močno osnovo za vzgojo prihodnjih generacij odgovornih in sočutnih posameznikov.

Namesto slik: ZGODBA MEDENI SVET

Nekega sončnega dne so se otroci iz vrtca Ledina odločili, da bodo poiskali travnik, kjer so se čebelice vsak dan trudile nabirati cvetni prah in medičino. Vsi so vedeli, kako pomembne so čebelice, ampak niso vedeli, da morajo biti pazljivi, da nebi čebelic prestrašili.

Vsak otrok si je zamislil, da bi pomagal čebelicam in se naučil, kako iz sestavin pripraviti nekaj slastnega. Na primer, zdrav medeni namaz. Ampak to ni bilo tako preprosto kot se je zdelo, Če nebi upoštevali pravil lepega vedenja, se bodo čebele počutile ogrožene in jim nebi pustile nabirati cvetnega prahu.

Tako so otroci skupaj z vzgojiteljico pričeli s svojo pustolovščino.

Ko so prišli do travnika je vzgojiteljica dvignila roko in rekla, »otroci, danes bomo delali nekaj zelo pomembnega. Pomagali bomo čebelam, da zberemo vse, kar potrebujemo za naš medeni namaz. Ampak najprej naj vam predstavim prvo pravilo, ki je pomembno pri bivanju z žuželkami in čebelami: moramo biti zelo tiho. Čebele se zlahka prestrašijo, če naredimo preveč hrupa. Zato, ko bomo hodili po travniku, bomo hodili tiho in mirno."

Otroci so to pravilo upoštevali. Ko so začeli hoditi po travniku so opazovali čebele kaj počnejo – letijo iz cveta na cvet, so mirne, se niso ustavile in pustile motiti. Vsi so tiho dihali in opazovali čebele pri delu, saj so vedeli, da morajo biti pozorni, če želijo, da jim čebele pomagajo nabirati sestavine za namaz.

Čez nekaj časa je vzgojiteljica otrokom predstavila pravilo številka dve – ne lovimo čebel. Do njih moramo biti spoštljivi, saj niso igrače. Zato jih ne smemo loviti in jih poskušati prijati v roke. Čebele potrebujejo mir za opravljanje svojega dela. Če bomo to pravilo upoštevali, bomo lahko zbrali vse potrebne sestavine." Jan in Ema sta bila zelo radovedna in sta hotela malo bližje pogledati čebelo, ki je letela iz cveta na cvet. A ko sta hotela stopiti bližje, ju je učiteljica opozorila: "Spomnite se, čebele morajo delati v miru, zato jih pusti, da počnejo svoje delo. Če se preveč približamo, jih bomo zmotili in se bodo počutile ogrožene."

Jan in Ema sta bila malce razočarana, a sta takoj obrnila pogled in začela tiho hoditi dalje.

Odpravili so se naprej in pred seboj zagledali čudovit vrt poln cvetlic. »Kaj je ta cvet? Je vprašala Liza. Ali ga lahko odtrgam za naš medeni namaz?»

Vzgojiteljica je odvrnila: »Ne Liza. Naj vam predstavim pravilo številka tri. Nikoli ne trgamo cvetov, če to ni nujno potrebno. Cvetlice so dom za čebele in druge žuželke in ga potrebujejo za nabiranje cvetnega prahu. Če bi pobrali vse cvetove, bi ostale brez hrane. Če bomo cvet lepo opazovali, bomo našli vse, kar potrebujemo za pripravo namaza.

Liza je prikimala in zadržala roko, ki je že segla proti najlepšemu cvetu. Tako so otroci nadaljevali svojo pot, pri tem pa pazili, da niso ničesar uničili.

Nato so se odpravili naprej in zagledali čudovita drevesa, na katerem je bilo veliko sadežev. Vzgojiteljica jim je takrat povedala: »Sedaj bomo nabrali nekaj sestavin za pripravo medenega namaza. Med bo že tam, saj ga bomo dobili od čebel, ampak potrebujemo še nekaj drugih stvari. Vsaka skupina bo zbrala eno sestavino – orehe, lešnike, cvet rože, ali pa morda nekaj sveže mete za okras."

Otroci so si vzeli vsak svojo nalogo in začeli nabirati orehe in druge sestavine. Medtem so bili zelo pozorni na čebele, ki so še vedno tiho letale po travniku. Kadar so se približali čebeli, so se ustavili in jo pustili, da opravi svoje delo, brez da bi jo zmotili. In tako so otroci spoznali še četrto pravilo, da je potrebno sestavine nabirati mirno.

Ko so vsi otroci zbrali vse sestavine – med, orehe, lešnike, cvet rože in malo mete – so se vrnili k vzgojiteljici. Zdaj pa je bilo treba pripraviti zdrav medeni namaz.

"Zdaj, ko imamo vse, moramo biti zelo pazljivi pri mešanju," je povedala učiteljica. "To je pomemben trenutek, saj bomo dobili zdrav medeni namaz, ki ga bomo lahko pojedli skupaj. Ampak spomnite se, vse to smo lahko zbrali, ker smo upoštevali pravila."

Otroci so skupaj pripravili medeni namaz, ki so ga nato razmazali na kruh in skupaj uživali v slastnem prigrizku.

**PROJEKT JE POKAZAL, DA LAHKO UČENJE TEMELJI TUDI
NA OPAZOVANJU NARAVE, SIMBOLNEM JEZIKU IN
VREDNOTAH, KI JIH POGOSTO SPREGLEDAMO.
VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI PROSTOR TAKO POSTAJA
PROSTOR ODGOVORNOSTI, SPOŠTOVANJA IN
USTVARJALNEGA SOBIVANJA.**

~ Metka Krajnc Sevšek

